

Δ11	ΕΝΤΥΠΟ ΑΠΟΨΕΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΕΠΙ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΕΡΓΟΥ Η΄ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ Α ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ
-----	---

ΠΡΟΣ: ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
 Διεύθυνση Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης

Τμήμα Υποδομών, Διαχείρισης Στερεών και Υγρών
 Αποβλήτων, Υδραυλικών Έργων, Έργων Ανανεώσιμων
 Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) και Δικτύων τους
 k.nika@prv.ypeka.gr
 v.patsi@prv.ypeka.gr

Ημερομηνία:

Αρ. Πρωτοκόλλου (Εξερχομένου):.....

Αρ. Πρωτοκόλλου (Εισερχομένου):.....

Περιβαλλοντική Ταυτότητα (ΠΕΤ) έργου ή
 δραστηριότητας:

(συμπληρώνεται από αρμόδια περιβαλλοντική αρχή)

1. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ (Συμπληρώνεται αν ο υπογράφων το έντυπο εκφράζει τις προσωπικές του απόψεις)	
1.1. ΟΝΟΜΑ: ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	
1.2. ΕΠΩΝΥΜΟ: ΖΙΑΚΑΣ	
1.3. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ:	
1.4 Α.Δ. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ: ΑΒ 051703	
1.5. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ	
ΟΔΟΣ: ΛΑΣΚΑΡΕΩΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ: 32
ΠΕΡΙΟΧΗ: ΑΘΗΝΑ	
Τ.Κ.:	
1.6. ΤΗΛΕΦΩΝΟ: 6984786423	
1.7 FAX:	
1.8. EMAIL: vasileiosziakas@hotmail.com	

2. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΝΟΜΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ (Συμπληρώνεται αν ο υπογράφων το έντυπο εκπροσωπεί κάποιον φορέα)		
2.2. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ:	2.3. ΠΕΡΙΟΧΗ:	2.4. Τ.Κ.:
2.5. ΤΗΛΕΦΩΝΟ:	2.6. FAX:	2.7. EMAIL
2.8. ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ:	2.9. ΘΕΣΗ:	2.10. EMAIL

3. ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ Ή ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

«ΑΣΠΗΕ "ΜΠΟΥΦΟΣ" ΙΣΧΥΟΣ 63MW ΚΑΙ ΣΥΝΟΔΑ ΕΡΓΑ» (ΠΕΤ: 2504003910).

4. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΧΟΛΙΩΝ-ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ

Τα σχόλια-παρατηρήσεις μου επί του φακέλου της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του έργου ή δραστηριότητας του στοιχείου 3 έχουν ως εξής :

Σύμφωνα με το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο περί περιβαλλοντικής αδειοδότησης (Ν. 4014/2011, όπως ισχύει) ο σχολιασμός θα πρέπει να αφορά σε θέματα που περιλαμβάνονται και αξιολογούνται στη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (επιπτώσεις έργου ή δραστηριότητας στο φυσικό ή/και ανθρωπογενές περιβάλλον, σχετικά προληπτικά ή/και επανορθωτικά μέτρα)

(Μπορούν να χρησιμοποιηθούν πρόσθετες σελίδες αν απαιτηθεί):

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ

Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) του έργου με τίτλο «ΑΣΠΗΕ "ΜΠΟΥΦΟΣ" ΙΣΧΥΟΣ 63MW ΚΑΙ ΣΥΝΟΔΑ ΕΡΓΑ» (ΠΕΤ: 2504003910).

Ο ΑΣΠΗΕ «ΜΠΟΥΦΟΣ» θα έχει συνολική ισχύ 63MW και θα αποτελείται από συνολικά 14 Α/Γ, ισχύος 4,5 MW έκαστη, που κατασκευάζονται από την εταιρεία Vestas. Η Α/Γ Vestas V163 είναι τριών πτερυγίων, οριζοντίου άξονα, με μεταβλητό βήμα πτερυγίου (pitch regulated) για την καλύτερη δυνατή εκμετάλλευση της αιολικής ενέργειας σε ευρύ φάσμα ταχυτήτων ανέμου. Τα πτερύγια έχουν μήκος ~81,6 m και κατασκευάζονται από ίνες άνθρακα και γυαλιού ενισχυμένες με ειδικές ρητίνες. Η διάμετρος του ρότορα είναι 163 m η επιφάνεια σάρωσης του ρότορα είναι 21.642 m² ενώ το βήμα του πτερυγίου είναι μεταβλητό επιτρέποντας την καλύτερη δυνατή προσαρμογή της γωνίας της πτέρυγας πτερυγίου συναρτήσει της ταχύτητας του ανέμου και των εκπομπών θορύβου (βλ. σελίδα 54 ΜΠΕ). Το συνολικό μήκος του νέου οδικού δικτύου που θα απαιτηθεί είναι 19.707,11 μ., εκ των οποίων τα 6.942,76 μ. αποτελούν την οδό πρόσβασης και τα 12.764,35 μ. την εσωτερική οδοποιία για την σύνδεση των Ανεμογεννητριών με την οδό πρόσβασης και το υπόλοιπο οδικό δίκτυο (σελ. 57 ΜΠΕ). Η περίσσια εκσκαφών που αναμένεται από την υλοποίηση του έργου ανέρχεται περίπου 79.151 μ³, ενώ η αφαίρεση των φυτικών γαιών θα χρησιμοποιηθεί για την επένδυση των πρανών και για φυτεύσεις (σελ. 77 ΜΠΕ).

Κατ' αρχάς πρέπει να σημειωθεί ότι για τους σκοπούς διασύνδεσης, αναμένεται να υπάρξει ένα μικρό εναέριο τμήμα του δικτύου διασύνδεσης (συνολικό μήκος 208 μ), το οποίο όμως θα έπρεπε να υπογειοποιηθεί, καθώς θα διέρχεται εξαιρετικά κοντά στην ΖΕΠ GR2120009 «Όρη Τσαμάντα, Φιλιατών, Φαρμακοβούνι, Μεγάλη Ράχη» (βλ. σελίδα 22 ΜΠΕ, όπου: «*Η όδευση του δικτύου διασύνδεσης μέσης τάσης διέρχεται κατά μήκος οδών στα όρια της ΖΕΠ GR2120009 «Όρη Τσαμάντα, Φιλιατών, Φαρμακοβούνι, Μεγάλη Ράχη».*»). Αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα την εξάλειψη του κινδύνου ύπαρξης περιστατικών ηλεκτροπληξίας για την ορνιθοπανίδα.

Σημειώνεται εξαρχής ότι υποεκτιμώνται οι επιπτώσεις στην χλωρίδα στην περιοχή εγκατάστασης του έργου, δεδομένου ότι στο κεφάλαιο 9.5 και στο υποκεφάλαιο 9.5.1 γίνεται αναφορά μόνο στα είδη

χλωρίδας σε σχέση με το δίκτυο NATURA 2000. Ειδικότερα, στις σελίδες 201 επ. της ΜΠΕ αναγράφονται τα εξής:

«Το προτεινόμενο έργο δεν αναμένεται να προκαλέσει σημαντικές επιπτώσεις στην χλωρίδα/ βλάστηση και τους οικοτόπους της περιοχής μελέτης. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η περιοχή προτεινόμενης εγκατάστασης του έργου βρίσκεται εκτός ΕΖΔ/ΤΚΣ του δικτύου Natura 2000, στην περιοχή του έργου δεν εντοπίζονται είδη υψηλής οικολογικής ευαισθησίας που να απειλούνται από αυτό (πχ. είδη κοινοτικού ενδιαφέροντος ή απειλούμενα ή με πολύ περιορισμένη κατανομή/στενοενδημικά φυτογεωγραφικών περιοχών). Αντίστοιχα δεν αναμένονται άμεσες επιπτώσεις (πχ απώλειας έκτασης στις ζώνες κατάληψης του έργου) σε τύπους οικοτόπων κοινοτικού ή εθνικού ενδιαφέροντος, ούτε σε άλλα σημαντικά στοιχεία βλάστησης.

Από την εξέταση των γεωχωρικών δεδομένων και χαρτών βλάστησης του Τμήματος Θεματικών Χαρτογραφήσεων της Διεύθυνσης Δασικών Χαρτών της Ειδικής Γραμματείας Δασών, οι συνολικές απώλειες των εκτάσεων βλάστησης υπολογίζονται με βάση τις απώλειες από τη διάνοιξη νέων δρόμων, την κατασκευή των επιμέρους γηπέδων/πλατειών των Α/Γ του έργου, τους εργοταξιακούς χώρους και το γήπεδο του νέου Υ/Σ 33/150kV. Οι υπολογισμοί αποτελούν το δυσμενέστερο σενάριο (worst-case scenario), καθώς έγινε η παραδοχή ότι η κατάληψη της νέας οδοποιίας θα είναι 10 μ. αντί για 5 μ. που θα είναι πραγματικά. Η παραδοχή έγινε ώστε να εξεταστεί ένα ασφαλές συντηρητικό σενάριο αλλά και διότι, όπως έχει αναφερθεί ήδη, με την εγκύκλιο 135661/4400/16.09.2013 δίνεται η δυνατότητα της πέραν των 5 μέτρων πλάτους καταστρώματος διάνοιξη της δασικής οδού αποκλειστικά και μόνον για την εξυπηρέτηση της χρήσης διέλευσης, και η οποία θα είναι προσωρινή και θα πρέπει άμεσα να αποκατασταθεί. Τέλος σημειώνεται ότι δεν εξετάστηκε κατάληψη από το δίκτυο μέσης τάσης, αφού η χάραξη του θα γίνει αρχικά κατά του οδοστρώματος της νέας οδοποιίας και στη συνέχεια κατά μήκος υφιστάμενων οδών. Δεν θα καταληφθεί δηλαδή έκταση φυσικής βλάστησης, αλλά η διάνοιξη των καναλιών του δικτύου θα γίνει στα όρια του ερείσματος του δρόμου. Στον πίνακα που ακολουθεί δίνονται σε τ.μ. οι υπολογισθείσες απώλειες των διαφόρων τύπων βλάστησης ανά στοιχείο του έργου. Για κάθε κλάση βλάστησης (βλ. υπόμνημα πίνακα) δίνεται ο κωδικός της, ακολουθεί ο βαθμός συγκόμωσης των δασικών συστάδων (πρώτο ψηφίο μετά τον κωδ. του είδους βλάστησης), και τέλος κωδικούς κλάσεων ξυλώδους όγκου (εκτιμώμενος ξυλώδης όγκου σε m³/εκτάριο, δεύτερο ψηφίο).». Ωστόσο, σε αυτό το σημείο σημειώνεται ότι κατά το άρθρο 11 του Ν. 3937/2011, σχετικά με τη διατήρηση της ενδημικής βιοποικιλότητας, απαγορεύεται ρητά κάθε ενέργεια που οδηγεί σε βλάβη ή καταστροφή ενδημικών ειδών. (βλ. άρθρο 11 παρ. 2 Ν. 3937/2011, όπου: «Για τη διατήρηση των ενδημικών ειδών χλωρίδας, πανίδας και άλλων ομάδων οργανισμών, απαγορεύεται η αποκομιδή, συλλογή, κοπή, εκρίζωση, κατοχή, μεταφορά δειγμάτων κάθε είδους, εμπορία, βλάβη, καταστροφή και η απευθείας ή έμμεση θανάτωση τους, σε κάθε στάδιο του βιολογικού τους κύκλου»).

I. Εσφαλμένος προσδιορισμός περιοχής μελέτης - Έλλειψη διενέργειας και εκπόνησης ΕΟΑ – Ανάγκη γνωμοδότησης από τον ΟΦΥΠΕΚΑ – Αντίθεση με την ενωσιακή νομοθεσία

Στο Παράρτημα 2 (Βασικές προδιαγραφές Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) έργων και δραστηριοτήτων Α' Κατηγορίας) της Υπουργικής Απόφασης οικ. 170225/2014 (ΦΕΚ 135/Β/27-1-2014), αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Καθορίζεται η εξής ελάχιστη ακτίνα της περιοχής μελέτης:

8.1.1. Για γραμμικά έργα ή δραστηριότητες της υποκατηγορίας A1, 1 km από τον άξονά τους για περιοχές εκτός ορίων οικισμών ή σχεδίου πόλης ή 500 m αντίστοιχα για περιοχές εντός οικισμών ή σχεδίου πόλης.

8.1.2. Για σημειακά και εμβαδικά έργα ή δραστηριότητες υποκατηγορίας A1, 2km από τα όρια του γηπέδου ή του χώρου κατάληψης για περιοχές εκτός ορίων οικισμών ή σχεδίου πόλης ή 1 km αντίστοιχα για περιοχές εντός ορίων οικισμών ή σχεδίου πόλης.

8.1.3. Για έργα και δραστηριότητες της υποκατηγορίας A2, οι παραπάνω ελάχιστες ακτίνες συντέμνονται στο μισό.

Η έκταση της περιοχής μελέτης μπορεί κατά περίπτωση και κατά την κρίση του μελετητή της ΜΠΕ να αυξηθεί, ανάλογα με το περιβαλλοντικό μέσο και ανάλογα με το είδος και το μέγεθος του έργου ή της δραστηριότητας σε συσχέτιση με τη ζώνη επιρροής του.

Ειδικότερα, σε ότι αφορά περιοχές που προστατεύονται για το φυσικό τους περιβάλλον:

8.1.4. Αν το έργο ή η δραστηριότητα αναπτύσσεται εν όλω ή εν μέρει εντός περιοχής του δικτύου Natura 2000, τότε ως περιοχή μελέτης ορίζεται ολόκληρη η προστατευόμενη περιοχή μόνο όσον αφορά στα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος για τα οποία χαρακτηρίστηκε η περιοχή αυτή.

8.1.5. Εάν εκτός της περιοχής μελέτης που προκύπτει κατά τα παραπάνω, εντοπίζεται στα κατάντη του έργου ή της δραστηριότητας υδροτοπική προστατευόμενη περιοχή, γίνεται αναφορά και αιτιολογείται αν αναμένονται επιπτώσεις. Στην περίπτωση καταφατικής απάντησης η εν λόγω περιοχή περιλαμβάνεται στην περιοχή μελέτης.

8.1.6. Κατά ανάλογο τρόπο, για περιοχή του δικτύου Natura 2000 εκτός και πλησίον της περιοχής μελέτης του έργου ή της δραστηριότητας, γίνεται αναφορά και αιτιολογείται αν αναμένονται επιπτώσεις. Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, η εν λόγω περιοχή περιλαμβάνεται στην περιοχή μελέτης μόνο για τα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος για τα οποία χαρακτηρίστηκε η περιοχή.»

Εν προκειμένω, λοιπόν **θα έπρεπε στην ΜΠΕ να γίνει ειδική μνεία στο εάν αναμένονται επιπτώσεις στις γειτονικές προστατευόμενες περιοχές Natura 2000-ZEP με κωδικούς GR2120009 και GR2130010 και στην περίπτωση μη επέλευσης αρνητικών επιπτώσεων, να αιτιολογείται ειδικώς γιατί δεν αναμένονται τέτοιες αρνητικές επιπτώσεις.** Ωστόσο, αυτό εν προκειμένω δεν έγινε, με αποτέλεσμα η ΜΠΕ να είναι ελλιπής. Επίσης, το έργο ενδέχεται να επηρεάσει την ακεραιότητα ιδίως της προστατευόμενης περιοχής ΖΕΠ με κωδικό GR2130010 «Όρος Δούσκον, Ωραιόκαστρο, δάσος Μερόπης, Κοιλιάδα Γόρμου» και των προστατευτέων στοιχείων της, και για τον λόγο αυτό και η ανωτέρω περιοχή ΖΕΠ λόγω της εγγύτητας αυτής με τον υπό κρίση ΑΣΠΗΕ στη θέση «ΜΠΟΥΦΟΣ» (απόσταση 2,7 χλμ. – σελ. 22 ΜΠΕ) θα έπρεπε να συμπεριληφθεί στην περιοχή μελέτης, και, σε κάθε περίπτωση να διενεργηθεί ΕΟΑ.

Σημειώνεται ότι το έργο χωροθετείται πολύ κοντά στις ΖΕΠ με κωδικούς GR2120009 και GR2130010. Όπως αναφέρεται στην σελίδα 22 της ΜΠΕ, «*Η πλησιέστερη περιοχή του Δικτύου Natura 2000 είναι η ΖΕΠ GR2130010 «Όρος Δούσκον, Ωραιόκαστρο, δάσος Μερόπης, Κοιλιάδα Γόρμου» και βρίσκεται σε απόσταση περ. 2.7 km από την πλησιέστερη ΑΓ του υπό εξέταση ΑΣΠΗΕ. Η όδευση του δικτύου διασύνδεσης μέσης τάσης διέρχεται κατά μήκος οδών στα όρια της ΖΕΠ GR2120009 «Όρη Τσαμαντά, Φιλιατών, Φαρμακοβούνι, Μεγάλη Ράχη», οπότε και έπρεπε να διενεργηθεί ΕΟΑ για την διαπίστωση των επιπτώσεων του έργου στις ανωτέρω προστατευόμενες περιοχές του Δικτύου NATURA 2000.*

Ωστόσο, στο πλαίσιο της ΜΠΕ, η περιοχή μελέτης προσδιορίζεται στην σελ. 120, όπου αναφέρονται κατά λέξει τα ακόλουθα: «*Το όριο προσδιορισμού της «περιοχής μελέτης» περιλαμβάνει κατ' ελάχιστον την περιοχή που ορίζεται σύμφωνα με τις προδιαγραφές της ΥΑ 170225/2014 (ΦΕΚ 135 Β'). Σύμφωνα*

με το Παράρτημα 2 της εν λόγω ΥΑ, όπως έχει ήδη αναφερθεί, ως περιοχή μελέτης (για τα έργα υποκατηγορίας Α1) ορίζεται η περιοχή με ακτίνα 2 km από τα εμβαδικά έργα (και 1 km από τα γραμμικά έργα από τον άξονά τους για περιοχές εκτός σχεδίου οικισμών ή σχεδίου πόλης).».

Προκύπτει λοιπόν η αναγκαιότητα διενέργειας ΕΟΑ και η γνωμοδότηση του ΟΦΥΠΕΚΑ, καθώς είδη ορνιθοπανίδας που απαντώνται στην γειτονική περιοχή ΖΕΠ με κωδικό GR2130010 «Όρος Δούσκον, Ωραιόκαστρο, δάσος Μερόπης, Κουλάδα Γόρμου» πιθανόν να απαντώνται και στην περιοχή εγκατάστασης του υπό κρίση αιολικού πάρκου και των συνοδών έργων αυτού. Προς επίρρωση του ανωτέρω ισχυρισμού περί ανάγκη γνωμοδότησης του ΟΦΥΠΕΚΑ επί του υπό κρίση έργου παραθέτουμε την υπ' αριθμ. 280/2025 ΣτΕ (Τμήμα Ε'), η οποία, μεταξύ άλλων, έκρινε ότι η προσβαλλόμενη ΑΕΠΟ δεν είναι νόμιμη διότι αφενός μεν, λόγω της εγγύτητας των προστατευόμενων περιοχών του Οικολογικού Πάρκου Όρους Πάρνωννα, δεν ζητήθηκε και δεν ελήφθη πριν την έγκριση των περιβαλλοντικών όρων του ΑΣΠΗΕ (και όχι πριν τη λειτουργία του, όπως εσφαλμένως υπολαμβάνει η Διοίκηση) η γνώμη του Φορέα Διαχείρισης Πάρνωννα, το Διοικητικό Συμβούλιο του οποίου είχε ήδη συγκροτηθεί πριν την εκπόνηση της Μ.Π.Ε. Παρατίθενται δε σχετικώς οι ακόλουθες σκέψεις της ως άνω απόφασης:

α) **Σκέψη 7:** «7. Επειδή, κατά την έννοια των διατάξεων που παρατίθενται στις προηγούμενες σκέψεις, εάν έργο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας πρόκειται να εγκατασταθεί στο σύνολό του ή εν μέρει εντός προστατευόμενης περιοχής, ή περιοχών, ή εκτός αυτών αλλά είναι δυνατόν να τις επηρεάσει σημαντικά, οι περιοχές δε αυτές ανήκουν στη χωρική αρμοδιότητα Φορέα Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών του άρθρου 15 του ν. 2742/1999, όπως ισχύει, ο οποίος έχει ήδη συσταθεί και λειτουργεί, δηλαδή, έχει τουλάχιστον συγκροτηθεί το Δ.Σ. του Φορέα το οποίο έχει, κατά το ανωτέρω άρθρο, το τεκμήριο αρμοδιότητας, η αδειοδοτούσα αρχή οφείλει, πριν από την έκδοση της Απόφασης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων του έργου, να ζητήσει και να λάβει την αιτιολογημένη γνώμη του εν λόγω Φορέα για την άμεση ή έμμεση επιρροή του έργου στις εν λόγω προστατευόμενες περιοχές (πρβλ. άρθρο 7 παράγρ. 1 περίπτ. γ' της εκδοθείσας κατ' εξουσιοδότηση του ν. 1650/1986, ειδικώς για τις Α.Π.Ε. κ.υ.α. 104247/2006 (Β' 663), με την οποία καθορίσθηκε η διαδικασία Π.Π.Ε.Α. και Ε.Π.Ο. έργων Α.Π.Ε., βλ. ΣΕ 1938/2019, 1520/2020).»,

β) **Σκέψη 9:** «9. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση και το πρόσθετο δικόγραφο προβάλλεται σειρά λόγων που αφορούν την πληρότητα της Μ.Π.Ε. και την συμβατότητα του επίδικου έργου και των συνοδών αυτού έργων, ιδίως της νέας οδοποιίας, με τον χαρακτήρα της περιοχής εγκατάστασης και τις εγγύς προστατευόμενες περιοχές του δικτύου Natura 2000, αρμοδιότητας του Φορέα Διαχείρισης Πάρνωννα-Υγροτόπου Μουστου, η γνώμη του οποίου ουδέποτε ζητήθηκε εν προκειμένω, καθώς και το κύρος της κ.υ.α. 26524/2011 με την οποία παρανόμως επιτρέπεται πλέον, κατά τον αιτούντα Δήμο, η εγκατάσταση "βιομηχανικών" Α.Π.Ε. στην επίμαχη περιοχή αντί μικρών, αυτόνομων σταθμών σύμφωνα με την προϊσχύουσα κ.υ.α. 33999/2010.»

γ) **Σκέψη 10:** «10. Επειδή, με το ανωτέρω περιεχόμενο, η προσβαλλόμενη α.ε.π.ο. δεν είναι νόμιμη, σύμφωνα με τα εκτιθέμενα στις σκέψεις 4 και 7. Τούτο διότι αφ' ενός μεν, λόγω της εγγύτητας των προστατευόμενων περιοχών του Οικολογικού Πάρκου Όρους Πάρνωννα, δεν ζητήθηκε και δεν ελήφθη πριν την έγκριση των περιβαλλοντικών όρων του ΑΣΠΗΕ (και όχι πριν τη λειτουργία του, όπως εσφαλμένως υπολαμβάνει η Διοίκηση) η γνώμη του Φορέα Διαχείρισης Πάρνωννα, το Διοικητικό Συμβούλιο του οποίου είχε ήδη συγκροτηθεί πριν την εκπόνηση της Μ.Π.Ε., και αφ' ετέρου διότι δεν πραγματοποιήθηκε έλεγχος συμβατότητας του έργου με τις απαιτήσεις του Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τις Α.Π.Ε., δεδομένου και του ότι η Μ.Π.Ε. δεν διαλαμβάνει σχετικώς, όπως διαπίστωσε το Περιφερειακό Συμβούλιο Πελοποννήσου. Επομένως, προεχόντως για τους λόγους αυτούς πρέπει να γίνει δεκτή η κρινόμενη αίτηση

και να ακυρωθεί η προσβαλλόμενη α.ε.π.ο., όπως τροποποιήθηκε (πρβλ. ΣΕ 1938/2019, 1520/2020), κατόπιν δε τούτου είναι αλυσιτελής η εξέταση των λοιπών λόγων ακυρώσεως.».

Εν κατακλείδι, για την μη διενέργεια ΕΟΑ θα έπρεπε να αιτιολογείται επαρκώς, εάν αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις στην ΖΕΠ με κωδικό GR2130010 «Όρος Δούσκον, Ωραιόκαστρο, δάσος Μερόπης, Κοιλιάδα Γόρμου», κάτι το οποίο δεν γίνεται στην προκειμένη περίπτωση, παρά το γεγονός ότι το έργο χωροθετείται εξαιρετικά κοντά στην ανωτέρω ΖΕΠ. Η εν λόγω ανάγκη αιτιολογίας, εάν αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις από την υλοποίηση του έργου στην προαναφερθείσα ΖΕΠ, προκύπτει και από τον ίδιο τον νόμο. Ειδικότερα, στο Παράρτημα 2 (Βασικές προδιαγραφές Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) έργων και δραστηριοτήτων Α' Κατηγορίας) της Υπουργικής Απόφασης οικ. 170225/2014 (ΦΕΚ 135/Β/27-1-2014), αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«8.1 Περιοχή μελέτης

Προσδιορίζεται η περιοχή γύρω από το έργο ή τη δραστηριότητα, στα φυσικά και ανθρωπογενή στοιχεία της οποίας έχει επιπτώσεις η κατασκευή και λειτουργία του.

Καθορίζεται η εξής ελάχιστη ακτίνα της περιοχής μελέτης:

8.1.1. Για γραμμικά έργα ή δραστηριότητες της υποκατηγορίας Α1, 1 km από τον άξονά τους για περιοχές εκτός ορίων οικισμών ή σχεδίου πόλης ή 500 m αντίστοιχα για περιοχές εντός οικισμών ή σχεδίου πόλης.

8.1.2. Για σημειακά και εμβαδικά έργα ή δραστηριότητες υποκατηγορίας Α1, 2km από τα όρια του γηπέδου ή του χώρου κατάληψης για περιοχές εκτός ορίων οικισμών ή σχεδίου πόλης ή 1 km αντίστοιχα για περιοχές εντός ορίων οικισμών ή σχεδίου πόλης.

8.1.3. Για έργα και δραστηριότητες της υποκατηγορίας Α2, οι παραπάνω ελάχιστες ακτίνες συντέμνονται στο μισό.

Η έκταση της περιοχής μελέτης μπορεί κατά περίπτωση και κατά την κρίση του μελετητή της ΜΠΕ να αυξηθεί, ανάλογα με το περιβαλλοντικό μέσο και ανάλογα με το είδος και το μέγεθος του έργου ή της δραστηριότητας σε συσχέτιση με τη ζώνη επιρροής του.

Ειδικότερα, σε ότι αφορά περιοχές που προστατεύονται για το φυσικό τους περιβάλλον:

8.1.4. Αν το έργο ή η δραστηριότητα αναπτύσσεται εν όλω ή εν μέρει εντός περιοχής του δικτύου Natura 2000, τότε ως περιοχή μελέτης ορίζεται ολόκληρη η προστατευόμενη περιοχή μόνο όσον αφορά στα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος για τα οποία χαρακτηρίστηκε η περιοχή αυτή.

8.1.5. Εάν εκτός της περιοχής μελέτης που προκύπτει κατά τα παραπάνω, εντοπίζεται στα κατόντη του έργου ή της δραστηριότητας υδροτοπική προστατευόμενη περιοχή, γίνεται αναφορά και αιτιολογείται αν αναμένονται επιπτώσεις. Στην περίπτωση καταφατικής απάντησης η εν λόγω περιοχή περιλαμβάνεται στην περιοχή μελέτης.

8.1.6. Κατά ανάλογο τρόπο, για περιοχή του δικτύου Natura 2000 εκτός και πλησίον της περιοχής μελέτης του έργου ή της δραστηριότητας, γίνεται αναφορά και αιτιολογείται αν αναμένονται επιπτώσεις. Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, η εν λόγω περιοχή περιλαμβάνεται στην περιοχή μελέτης μόνο για τα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος για τα οποία χαρακτηρίστηκε η περιοχή. »

Στην προκειμένη περίπτωση όμως δεν αναγράφεται στην ΜΠΕ εάν αναμένονται επιπτώσεις στην γειτονική προστατευόμενη περιοχή με κωδικό Ζώνη Ειδικής Προστασίας με κωδικό GR2130010 «Όρος Δούσκον, Ωραιόκαστρο, δάσος Μερόπης, Κοιλιάδα Γόρμου». Επιπλέον, η ανάγκη διενέργειας

ΕΟΑ, προκύπτει και από το γεγονός τμήμα των συνοδών έργων διέρχεται ανατολικά του ανατολικού ορίου της ΖΕΠ GR2120009 «Όρη Τσαμαντά, Φιλιατών, Φαρμακοβούνι και Μεγάλη Ράχη». Συναφώς, στην σελ. 154 της ΜΠΕ αναφέρονται τα εξής:

«Επιπρόσθετα, νοτιότερα, τμήμα των συνοδών έργων του δικτύου Μέσης Τάσης (υπόγειο εντός των οδών υφιστάμενης οδοποιίας), διέρχεται (σε ένα μήκος 5,5-6km περίπου) από την υφιστάμενη ασφάλτινη οδό στα ανατολικά του ανατολικού ορίου της ΖΕΠ GR2120009 «Όρη Τσαμαντά, Φιλιατών, Φαρμακοβούνι και Μεγάλη Ράχη», ενώ στο ίδιο τμήμα, προ βλέπεται μικρό/παρακαμπτήριο εναέριο τμήμα 208m (για την αποφυγή επέμβασης εντός των ορίων της ΖΕΠ). Η οικολογική σπουδαιότητα και σημασία της ΖΕΠ αυτής οφείλεται στην παρουσία σημαντικών αρπακτικών ειδών (τα είδη χαρακτηρισμού της ΖΕΠ GR2120009, είναι ο Χρυσαιτός *Aquila chrysaetos*, το Κιρκινέζι *Falco naumanni*, ο Ασπρο πάρης *Neophron percnopterus* και η Κοκκινοκαλιακούδα *Pyrhhorcorax pyrrhhorcorax*).».

Επίσης, σε άμεση γειτνίαση βρίσκεται και η περιοχή ΣΠΠ με κωδικό GR072 «Όροι Δούσκον και Κασιδιάρης, λίμνες Δελβινακίου και κοιλάδα Γόρμου». Σχετικώς στην σελ. 152 της ΜΠΕ παρατίθενται τα ακόλουθα: «Επιπλέον, σε απόσταση ~2,2-8,5km από τις θέσεις των Α/Γ εντοπίζονται, σύμφωνα με την πιο πρόσφατη έκδοση για τις ΣΠΠΕ (Πορτόλου κ.α. 2009), τα όρια της Σημαντικής Περιοχής για τα Πουλιά (ΣΠΠΕ) με κωδικό GR072 «Όροι Δούσκον και Κασιδιάρης, λίμνες Δελβινακίου και κοιλάδα Γόρμου». Η συγκεκριμένη ΣΠΠΕ περιλαμβάνει σχεδόν το σύνολο της έκτασης της προαναφερόμενης ΖΕΠ GR2130010.». Περαιτέρω, επίσης σε απόσταση περίπου 1,5 χλμ από το έργο υπάρχει άλλη προστατευόμενη περιοχή ΙΒΑ. Στην δε σελίδα 155 της ΜΠΕ αναγράφονται τα εξής: «Επιπρόσθετα, στα δυτικά της ελληνοαλβανικής μεθορίου (εντός της Αλβανίας) και δυτικά της περιοχής του έργου, εντοπίζεται έκταση χαρακτηρισμένη ως ΙΒΑ (BirdLife International 2025. Site factsheet: Gjirokastra – περιλαμβάνει την ευρύτερη περιοχή του Αργυρόκαστρου), με τα όρια αυτής σε απόσταση ~1,5-8km από την πλησιέστερη Α/Γ. Με βάση το έντυπο δεδομένων για τη συγκεκριμένη ΙΒΑ, είναι σημαντική για σταθμεύοντες πληθυσμούς Κιρκινεζιού (3000-6000 άτομα, στοιχεία του 2009-2016) και το φώλιασμα Ασπροπάρη (3 επικράτειες, στοιχεία του 2016).».

Επιπλέον, **καθ' ομολογίαν της ίδιας της ΜΠΕ, στην περιοχή εγκατάστασης του υπό κρίση έργου ενδέχεται να απαντώνται προστατευόμενα είδη ορνιθοπανίδας, που ενδεχομένως να σχετίζονται και με τους πληθυσμούς στις γειτνιάζουσες ΖΕΠ και ΣΠΠ.** Σε απόσταση δε ~2,2-8,5km από τις θέσεις των Α/Γ εντοπίζονται, σύμφωνα με την πιο πρόσφατη έκδοση για τις ΣΠΠΕ (Πορτόλου κ.α. 2009), τα όρια της Σημαντικής Περιοχής για τα Πουλιά (ΣΠΠΕ) με κωδικό GR072 «Όροι Δούσκον και Κασιδιάρης, λίμνες Δελβινακίου και κοιλάδα Γόρμου». Η συγκεκριμένη ΣΠΠΕ περιλαμβάνει σχεδόν το σύνολο της έκτασης της προαναφερόμενης ΖΕΠ GR2130010 (βλ. σελ. 152 ΜΠΕ).

Συναφώς, στις σελ. 163-164 της ΜΠΕ παρατίθενται τα εξής: «Έτσι, για 22 είδη εκτιμάται (με βάση τα ενδιαίτηματα στην περιοχή του έργου, και την αφθονία τους στη χώρα) ότι η παρουσία τους στην περιοχή των έργων δύναται να είναι σπάνια, περιστασιακή ή πολύ χαμηλή, ενώ για όλα τα υπόλοιπα είδη (103) του παραπάνω Πίνακα δεν μπορεί να αποκλειστεί η πιθανότητα πιο τακτικής/συχνής παρουσίας και δραστηριότητας (ή διελεύσεις στο πλαίσιο μετακινήσεων στην ευρύτερη περιοχή, πχ. για τροφοληψία). Από τα εν λόγω είδη (με πιο πιθανή δυνητική παρουσία πλησίον των έργων), 24 (κυρίως αρπακτικά) περιλαμβάνονται και στο Παράρτημα Ι της οδηγίας 2009/147/ΕΚ, και 13 περιλαμβάνονται στο Κόκκινο βιβλίο, σε κάποιο καθεστώς απειλής (VU, EN, CR). Από τα εν λόγω είδη του Παραρτήματος Ι της οδηγίας 2009/147/ΕΚ (ή είδη σε καθεστώς απειλής στο Κ.Β.), για περίπου 14 εκτιμάται ότι ενδέχεται να είναι πιο πιθανή η παρουσία τους σε εγγύτητα (πχ. φώλιασμα στις πλαγιές, τροφοληψία στις κορυφογραμμές, διελεύσεις μεταξύ άλλων θέσεων δραστηριότητας κοκ.): Σφηκιάρης (τροφοληψία και φώλιασμα σε δασικές εκτάσεις στις πλαγιές), Φιδαετός (προυσία για τροφοληψία στις ανοιχτές

εκτάσεις, φώλιασμα στις πλαγιές), Χρυσαιτός (τροφοληψία σε ανοιχτές εκτάσεις), Μαύρος, Μεσαίος και Λευκονώτης δρυκολάπτης (φώλιασμα σε δασικές εκτάσεις στις πλαγιές), Δενδροσταρήθρα, Αετομάχος, Μικρογαλιάντρα, Πετροπέρδικα (τροφοληψία ή/ και φώλιασμα στην κορυφογραμμή), Κιρκινέζι (πιθανή παρουσία για τροφοληψία), Πετρίτης (τροφοληψία), Γερακαετός (φώλιασμα στις δασωμένες πλαγιές και τροφοληψία ή διελεύσεις) και Ασπροπάρης (διελεύσεις).».

Από όλα τα ανωτέρω συνάγεται η αναγκαιότητα της διενέργειας, αφού με το υπό κρίση έργο γειτνιάζει πλήθος ΖΕΠ, οι επιπτώσεις στις οποίες πρέπει να εκτιμηθούν ορθώς και πλήρως δια της δέουσας εκτίμησης μέσω της διενέργειας ΕΟΑ. Περαιτέρω, μνεία πρέπει να γίνει στο ότι δυνάμει της υπ' αριθμ. οικ. ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/50146/1786 «Καθορισμός και έγκριση στόχων διατήρησης για είδη ορνιθοπανίδας των παρ. 1 και 2 του άρθρου 4, της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ στις Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) του εθνικού οικολογικού δικτύου NATURA 2000.», έχουν τεθεί οι εξής στόχοι, σε σχέση με την ΖΕΠ με κωδικό GR2130010 «Όρος Δούσκον, Ωραιόκαστρο, δάσος Μερόπης, Κοιλιάδα Γόρμου»: **i)** σε σχέση με το είδος «Aquila chrysaetos», η επίτευξη ενός ζευγαριού (βλ. σελίδα 32681 του σχετικού ΦΕΚ), **ii)** σε σχέση με το είδος «Circetus gallicus», η διατήρηση έξι ζευγαριών (βλ. σελίδα 32682 του σχετικού ΦΕΚ), **iii)** σε σχέση με το είδος «Clanga romarina», η επίτευξη δύο ζευγαριών (βλ. σελίδα 32682 του σχετικού ΦΕΚ), **iv)** σε σχέση με το είδος «Falco peregrinus», η διατήρηση 1 ζευγαριού (βλ. σελίδα 32684 του σχετικού ΦΕΚ), **v)** σε σχέση με το είδος «Hieraetus pennatus (Aquila pennata)», η επίτευξη 2 ζευγαριών (βλ. σελίδα 32684 του σχετικού ΦΕΚ), και **vi)** σε σχέση με το είδος «Pernis apivorus», η διατήρηση 10 ζευγαριών (βλ. σελίδα 32685 του σχετικού ΦΕΚ). **Είναι λοιπόν απορίας άξιο πώς μπορεί να θεωρηθεί ότι έγινε στην προκειμένη περίπτωση δέουσα εκτίμηση των επιπτώσεων του έργου στην ορνιθοπανίδα της περιοχής εγκατάστασης του έργου, όπου είδη ορνιθοπανίδας, όπως τα παραπάνω, πιθανόν να συνδέονται με γειτονικές περιοχές ΖΕΠ και, εν προκειμένω, με την ΖΕΠ με κωδικό GR2130010 «Όρος Δούσκον, Ωραιόκαστρο, δάσος Μερόπης, Κοιλιάδα Γόρμου».** Άλλωστε, τα ανωτέρω είδη είναι αρπακτικά είδη με μεγάλο ζωτικό χώρο, οπότε και τα ανωτέρω είδη πιθανόν να σχετίζεται με τους πληθυσμούς των ειδών αυτών στην γειτονική περιοχή ΖΕΠ με κωδικό GR2130010 «Όρος Δούσκον, Ωραιόκαστρο, δάσος Μερόπης, Κοιλιάδα Γόρμου».

- Πιθανή Παρουσία του είδους «ΑΣΠΡΟΠΑΡΗΣ»

Περαιτέρω, στην περιοχή εγκατάστασης του υπό κρίση α/π πιθανόν να απαντάται το είδος «Ασπροπάρης», ενώ στην ευρύτερη περιοχή σε απόσταση μόλις 2,5 χλμ έχουν εγκατασταθεί ΧΤΑΠ για την ενίσχυση του πληθυσμού του είδους. Συναφώς, στην σελίδα 164 της ΜΠΕ αναγράφονται τα εξής: «*Στην ευρύτερη περιοχή του έργου εντοπίζονται 2 ΧΤΑΠ, ο πρώτος κοντά στο χωριό Ορεινό (~3km από τις Α/Γ) και ο δεύτερος κοντά στον οικισμό Gline στην πλευρά της Αλβανίας (~2,5km από τις Α/Γ).*». Η δε τοποθέτηση των ΧΤΑΠ αυτών φαίνεται να έχει λάβει χώρα στο πλαίσιο του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τον Ασπροπάρη στην Ελλάδα, στις περιοχές εφαρμογής του οποίου τόσο η ΖΕΠ: GR2130010 «Όρος Δούσκο, Ωραιόκαστρο, Δάσος Μερόπης, κοιλιάδα Γορμού και λίμνες Δελβινακίου» και GR2120009 «Όρη Τσαμαντά, Φιλιατών, Φαρμακοβούνι και Μεγάλη Ράχη».

Επιπλέον, στο ΕΣΔ για τον Ασπροπάρη, προβλέπονται τα εξής:

«1.2. Μείωση του κινδύνου σύγκρουσης σε ανεμογεννήτριες μέσω του καθορισμού ζωνών αποκλεισμού

Ακόμα και ένα μικρό ποσοστό θνησιμότητας Ασπροπάρηδων, με ή χωρίς αναπαραγωγική επικράτεια, η οποία οφείλεται στις συγκρούσεις με τις ανεμογεννήτριες, μπορεί να επηρεάσει σημαντικά τη βιωσιμότητα του πληθυσμού του είδους. Επομένως, για την αποτροπή και

ελαχιστοποίηση του κινδύνου θνησιμότητας που προκαλείται από τις ανεμογεννήτριες, καθορίζονται σε ειδικούς χάρτες, ζώνες αποκλεισμού εγκατάστασης και λειτουργίας ΑΣΠΗΕ σε ακτίνα κατ' ελάχιστον 5 χλμ γύρω από τις υφιστάμενες φωλιές του Ασπροπάρη.

1.3. Μείωση του κινδύνου ηλεκτροπληξίας και σύγκρουσης με καλώδια του δικτύου μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας μέσω της μόνωσης των πυλώνων και της σήμανσης των καλωδίων. Ομοίως με τις περιπτώσεις συγκρούσεων με ανεμογεννήτριες, για τη μείωση των κρουσμάτων ηλεκτροπληξίας και σύγκρουσης σε καλώδια του δικτύου μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας εφαρμόζεται η χαρτογράφηση των πυλώνων εντός περιοχών στις οποίες υπάρχουν επικράτειες Ασπροπάρη. Χαρτογράφηση εφαρμόζεται επίσης και σε περιοχές κουρνιασματος κατά τη μετανάστευση καθώς και στις μεταναστευτικές στενωπούς του είδους για τον εντοπισμό επικίνδυνων σημείων. Μέσω της χαρτογράφησης καθορίζονται τα σημεία όπου θα εφαρμοστούν οι τεχνικές παρεμβάσεις, όπως η μόνωση των πυλώνων ή η υπογειοποίηση των καλωδίων. Οι παρεμβάσεις θα υλοποιηθούν σε συνεργασία με τη ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. και άλλες εμπλεκόμενες υπηρεσίες.»

Συνεπώς, σε κάθε περίπτωση το έργο δεν δύναται να αδειοδοτηθεί αφενός ελλείψει ΕΟΑ αφετέρου επειδή το είδος «Ασπροπάρης» χρησιμοποιεί την περιοχή κατά την μετανάστευση, οπότε και θα έπρεπε να είχε προηγηθεί χαρτογράφησης σύμφωνα με το ΕΣΔ [[ΚΥΑ 43236/1053/17.10.2017 \(Β΄ 3760\)](#)]. Επίσης, σε δύο περιοχές πλησίον της θέσης εγκατάστασης του υπό κρίση ΑΣΠΗΕ, υπάρχουν οι οικισμοί Gline και Vrahogoranxi στην Αλβανία, όπου έχει διαπιστωθεί η ύπαρξη του συγκεκριμένου είδους και υπάρχουν 2 ενεργές επικράτειες του είδους. Συναφώς, στην σελ. 164 της ΜΠΕ αναγράφονται τα ακόλουθα: «Με βάση και το poster των Tori et al. (2022), και σχετικό χάρτη της κατάστασης του είδους στην Αλβανία κατά το 2018 υπήρχαν στη χώρα 9 επικράτειες (με 5 ζευγάρια), με 2 από αυτές στις βραχοπλαγιές μεταξύ των οικισμών Gline και Vrahogoranxi.».

Τέλος, δυνάμει της υπ' αριθμ. ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/50146/1786 «Καθορισμός και έγκριση στόχων διατήρησης για είδη ορνιθοπανίδας των παρ. 1 και 2 του άρθρου 4, της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ στις Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) του εθνικού οικολογικού δικτύου NATURA 2000.», έχουν τεθεί οι εξής στόχοι, σε σχέση με την ΖΕΠ με κωδικό GR2130010 «Όρος Δούσκον, Ωραιόκαστρο, δάσος Μερόπης, Κοιλιάδα Γόρμου»: σε σχέση με το είδος «Neophron percnopterus», η επίτευξη δύο ζευγαριών (βλ. σελίδες 32684-32685 του σχετικού ΦΕΚ), ενώ στο πεδίο «Παρατηρήσεις» αναγράφονται τα ακόλουθα: «Το είδος έχει εξαφανιστεί σε επίπεδο ΖΕΠ ενώ έχει υποστεί μεγάλη ιστορική μείωση τόσο σε επίπεδο τόπου αλλά και στην χώρα. Στην συγκεκριμένη περίπτωση υπολογίστηκε ως ETA ο πληθυσμός του είδους στην ΖΕΠ πριν την εξαφάνιση, η οποία προκλήθηκε από ανθρωπογενή πίεση/απειλή (δηλητηριασμένα δολώματα). Κρίνεται ότι αν εκλείψει η απειλή, τόσο το ενδιαίτημα όσο και η διαθέσιμη τροφή μπορούν να υποστηρίξουν τον αναφερόμενο αριθμό ζευγαριών. Ορίζεται ως στόχος σε επίπεδο ΖΕΠ η αύξηση σε τουλάχιστον 2 ζευγάρια του είδους.». Η υποβάθμιση περαιτέρω του περιβάλλοντος και η εμφάνιση απειλών/πιέσεων στο όρος Μακρύκαμπος, το οποίο δεν έχει αλλοιωθεί από την αιολική βιομηχανία, έρχεται σε πλήρη σύγκρουση με την ενωσιακή νομοθεσία για την αποκατάσταση της φύσης, κατά τα ειδικότερα αναλυόμενα κατωτέρω.

- **Σύγκρουση με την ενωσιακή νομοθεσία για την αποκατάσταση της Φύσης**

Η υλοποίηση το έργου βρίσκεται σε καταφανή αντίφαση με το νομοθετικό πλαίσιο της ΕΕ για την προστασία της βιοποικιλότητας και τον Κανονισμό για την αποκατάσταση της φύσης, ο οποίος αποσκοπεί στην αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων, με βάση τους στόχους της στρατηγικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030 καθώς και στη θέσπιση μέτρων ανάκαμψης τα οποία θα καλύπτουν τουλάχιστον το 20% των χερσαίων και των θαλάσσιων περιοχών της ΕΕ έως το 2030, καθώς και όλα τα οικοσυστήματα που χρήζουν αποκατάστασης έως το 2050.

Σχετικά δε με την στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030, όπως αναφέρεται στην ιστοσελίδα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου/Συμβουλίου της ΕΕ (<https://www.consilium.europa.eu/el/policies/biodiversity/>):

«Η στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030, η οποία παρουσιάστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Μάιο του 2020, αποτελεί βασικό στοιχείο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας.

Το Συμβούλιο εξέδωσε συμπεράσματα σχετικά με τη στρατηγική αυτή και ενέκρινε τους στόχους της τον Οκτώβριο του 2020. Τόνισε την ανάγκη να ενταθούν οι προσπάθειες για την αντιμετώπιση των άμεσων και έμμεσων αιτιών απώλειας της βιοποικιλότητας και υποβάθμισης της φύσης. Επανελάβε την έκκληση για πλήρη ενσωμάτωση των στόχων βιοποικιλότητας σε άλλους τομείς όπως η γεωργία, η αλιεία και η δασοκομία, καθώς και για συνεκτική εφαρμογή των μέτρων της ΕΕ στους τομείς αυτούς.

Οι υπουργοί ζήτησαν να διατεθεί σημαντικό μέρος του 30% από τον προϋπολογισμό της ΕΕ και τις δαπάνες του Next Generation EU που προορίζονται για τη δράση για το κλίμα στη βιοποικιλότητα και σε λύσεις που βασίζονται στη φύση και προάγουν τη βιοποικιλότητα.»

Επίσης, η υλοποίηση του έργου είναι σε καταφανή σύγκρουση με τον Κανονισμό για την αποκατάσταση της φύσης, στην σελίδα 36 του οποίου αναγράφονται τα εξής:

«Η νέα δασική στρατηγική της ΕΕ για το 2030, η οποία περιγράφεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής της 16ης Ιουλίου 2021, υπογράμμισε την ανάγκη αποκατάστασης της δασικής βιοποικιλότητας. Τα δάση και οι λοιπές δασικές εκτάσεις καλύπτουν πάνω από το 43,5 % του χερσαίου χώρου της Ένωσης. Τα δασικά οικοσυστήματα που φιλοξενούν πλούσια βιοποικιλότητα είναι ευάλωτα στην κλιματική αλλαγή, αποτελούν όμως και έναν φυσικό σύμμαχο στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και την καταπολέμησή της καθώς και των κινδύνων που σχετίζονται με το κλίμα, μεταξύ άλλων μέσω των λειτουργιών αποθέματος άνθρακα και απορρόφησης άνθρακα, και παρέχουν πολλές άλλες ζωτικής σημασίας οικοσυστημικές υπηρεσίες και οφέλη, όπως η παροχή ξυλείας και ξύλου, τροφίμων και άλλων προϊόντων εκτός της ξυλείας, η ρύθμιση του κλίματος, η σταθεροποίηση του εδάφους και ο περιορισμός της διάβρωσης, καθώς και ο καθαρισμός του αέρα και των υδάτων.» **Επίσης, στην σελίδα 40 του Κανονισμού για την αποκατάσταση της φύσης, αναγράφονται τα εξής:**

«Προκειμένου να διασφαλιστεί η συνοχή μεταξύ των στόχων του παρόντος κανονισμού και της οδηγίας (ΕΕ) 2018/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1999 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και της οδηγίας 98/70/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά την προώθηση της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, ιδίως κατά την εκπόνηση των εθνικών σχεδίων αποκατάστασης, τα κράτη μέλη θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τη δυνατότητα των έργων ανανεώσιμης ενέργειας να συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων αποκατάστασης της φύσης».

Προκύπτει λοιπόν ότι μεταξύ των έργων ΑΠΕ και της ανάγκης αποκατάστασης της φύσης πρέπει να προκρίνεται η εγκατάσταση έργων ΑΠΕ, αλλά χωρίς αυτά να προκαλούν σημαντική

διατάραξη της οικολογικής ισορροπίας και να οδηγούν στην εξάλειψη των δυνατοτήτων ανάκαμψης των ειδών, όταν μάλιστα υφίστανται οι κατάλληλες συνθήκες (π.χ. κατάλληλα ενδιαιτήματα κ.α.) και έχουν θεσπιστεί ΕΣΔ που έχουν ως σκοπό την ενίσχυση του πληθυσμού αυτών (βλ. π.χ. ΕΣΔ για τον Ασπροπάρη και ΕΣΔ για τα τρία (3) πτωματοφάγα είδη ορνιθοπανίδας).

Μάλιστα, όσον αφορά στην υπό έγκριση «Μελέτη11: Εκπόνηση ΕΠΜ και ΣΔ για τις περιοχές Natura 2000 της Περιφέρειας Ηπείρου και Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας (μέρους)» στην σελ. 9 αναφέρονται τα εξής:

«Με βάση την προτεινόμενη μεθοδολογία και τα υφιστάμενα στοιχεία, τα πτωματοφάγα αρπακτικά *Gyps fulvus* (στις GR2120007, GR2130010) και *Gypaetus barbatus* (στην GR2130010) δεν είναι δυνατόν να αξιολογηθούν ως προς την προτεραιότητα για λήψη θεσμικών και διαχειριστικών μέτρων. Δεδομένης όμως της περιορισμένης εξάπλωσης των ειδών στις περιοχές του δικτύου Natura 2000, η προτεραιότητα για θεσμικά και διαχειριστικά μέτρα αξιολογήθηκε ως υψηλή (1). Σύμφωνα με το νέο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τους τρεις πτωματοφάγους γύπες «σκοπός είναι η αποκατάσταση των ειδών στην προηγούμενη κατανομή τους (*original distribution range*) και η διατήρηση του πληθυσμού τους σε ευνοϊκό καθεστώς διατήρησης (*favourable conservation status*). Ως χωρικά και χρονικά σημεία αναφοράς λαμβάνεται η κατανομή και το πληθυσμιακό μέγεθος των ειδών πριν την κατάρρευσή τους, δηλαδή τα μέσα του 20ου αιώνα, με απώτερο στόχο την καταχώρηση τους ως «Μειωμένου Ενδιαφέροντος» (LC) στον Κόκκινο Κατάλογο Απειλούμενων Ειδών της IUCN (σήμερα το μιν Όρνιο είναι Τρωτό στην Ελλάδα, ο δε Γυπαετός είναι Κρισίμως κινδυνεύον). Οι άμεσοι στόχοι που πρέπει να επιτευχθούν για την εκπλήρωση του σκοπού του ΣΔ είναι α) η εξάλειψη των απειλών που προκάλεσαν την μείωση, β) η αύξηση του πληθυσμιακού μεγέθους, της αναπαραγωγικής κατανομής (*breeding range*) και της παραγωγικότητάς τους, γ) η διασφάλιση της καλής ποιότητας του ενδιαιτήματος αναπαραγωγής και τροφοληψίας και δ) η αύξηση της συνδεσιμότητας και επικοινωνίας των υπαρχόντων μεταπληθυσμών μέσω της δημιουργίας ασφαλών διαδρόμων (*population corridors and links*)». Ως εκ τούτου για την επίτευξη των παραπάνω στόχων είναι αναγκαία η θωράκιση των ειδών με θεσμικά και διαχειριστικά μέτρα.

Το είδος *Neophron percnopterus*, με βάση την προτεινόμενη μεθοδολογία και τα υφιστάμενα στοιχεία, στις περιοχές GR2120007, GR2120008, GR2120009 και GR2130010, δεν είναι δυνατόν να αξιολογηθεί ως προς τις προτεραιότητες διαχείρισης. Ωστόσο, η προτεραιότητα για θεσμικά και διαχειριστικά μέτρα κατά παρέκκλιση αξιολογείται ως υψηλή (1), διότι ο Ασπροπάρης είναι παγκοσμίως απειλούμενο είδος, με δραματική μείωση του πληθυσμού του στην Ελλάδα, που καθιστά το μέλλον του είδους αβέβαιο εάν δεν ληφθούν δραστηριτικά μέτρα (Sidiropoulos L., et al. 2013). Συγκεκριμένα, από 200-250 ζευγάρια, που υπολογιζόταν ο πληθυσμός του τη δεκαετία του '80, σήμερα μόνο 5 έχουν απομείνει σε δύο πυρήνες: της Καλαμπάκας και της Θράκης, ενώ τακτική παρουσία του παρατηρείται στην Ήπειρο.»

Σχετικά με το όρνιο, το οποίο είναι πτωματοφάγο μεγάλων αποστάσεων και μεγάλης επικράτειας, λεκτέα τα εξής. Όπως αναφέρεται στην σελ. 17 του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα τρία πτωματοφάγα είδη ορνιθοπανίδας (γύπες): Γυπαετό (*Gypaetus barbatus*), Όρνιο (*Gyps fulvus*), Μαυρόγυπα (*Aegyptius monachus*), «σήμερα η κατανομή του είδους περιλαμβάνει την Θράκη (Έβρος, Ροδόπη, Ξάνθη), την Ήπειρο και την Αιτωλοακαρνανία, την κεντρική και νότια Πίνδο μέχρι τον ορεινό όγκο των Αγράφων ενώ από τα νησιά το είδος εξαπλώνεται στις Κυκλάδες (Νάξο και Ηρακλειά) και σχεδόν ολόκληρη την Κρήτη». Το συγκεκριμένο είδος πετά σε χαμηλό ύψος πάνω από τις κορυφογραμμές, όπου επικρατούν ισχυρά ανοδικά ρεύματα αέρα, οπότε επηρεάζεται από τη λειτουργία αιολικών πάρκων ενώ

αναφέρονται και καταγεγραμμένοι κίνδυνοι και επιπτώσεις από προσκρούσεις σε αιολικά πάρκα από τη διεθνή βιβλιογραφία (EC 2011), ενώ υψηλός αριθμός περιστατικών προσκρούσεων αναφέρεται και στη βάση δεδομένων του Duur 2022 (1953, σχεδόν όλα από την Ισπανία). Στην Ελλάδα από δημοσιευμένες έρευνες ή άλλα δημοσιεύματα (από βάσεις δεδομένων του WWF Ελλάς), αναφέρονται 7 σχετικά ευρήματα (στην περιοχή της Θράκης). Επιπροσθέτως, ο θάνατος σε Αιολικούς Σταθμούς Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΑΣΠΗΕ) προέρχεται συνήθως μετά από πρόσκρουση των πουλιών με τις πτερωτές των ανεμογεννητριών. Το είδος που αποδεδειγμένα υποφέρει περισσότερο από την ανάπτυξη της αιολικής ενέργειας είναι το αγελαίο Όρνιο. Έχει, επίσης, αποδειχθεί πως τα όρνια έχουν μειωμένη πρόσθια όραση και περισσότερο ανεπτυγμένη την περιφερειακή λόγω του τρόπου πτήσης και αναζήτησης τροφής, καθώς και των ηθολογικών τους εξελικτικών προσαρμογών, αναζητώντας τροφή κοιτώντας προς το έδαφος και πλευρικά ώστε να έχουν οπτική επαφή με γειτονικά άτομα, αλλά παρουσιάζουν «τυφλές» περιοχές στο οπτικό τους πεδίο με μειωμένη αντίληψη του πρόσθιου χώρου (Martin et al. 2012) (σελ. 30 του ΕΣΔ). Τα ευρήματα σχετικά με τις προσκρούσεις του είδους σε α/γ είναι αποκαλυπτικά. Στην Κρήτη, την περίοδο 2007-2009 βρέθηκαν σε ΑΣΠΗΕ με 17 ανεμογεννήτριες 4 νεκρά Όρνια (1-3 νεκρά άτομα/έτος, Ξηρουχάκης κ.ά. 2009) ενώ την περίοδο 2012-2014 στα Αστερούσια Όρη, σε 2 ΑΣΠΗΕ με 15 ανεμογεννήτριες συλλέχθηκαν 8 νεκρά Όρνια, εκ των οποίων τα 7 έφεραν συντριπτικά κατάγματα πτερυγίων προφανώς λόγω πρόσκρουσης με τις πτερωτές ανεμογεννητριών. Παράλληλα, σε έναν ΑΣΠΗΕ στο όρος Αποπηγάδι, με μόνο 3 ανεμογεννήτριες, βρέθηκαν την περίοδο 2011-2016 τρία διαμελισμένα Όρνια και 1 νεκρός Χρυσαιτός κάτω από καλώδια μεταφοράς ηλεκτρικού ρεύματος (σελ. 31-32 του ΕΣΔ). Σημειώνεται επίσης ότι στην περίπτωση του όρνιου, οι ΑΣΠΗΕ δημιουργούν και άλλα προβλήματα (π.χ. φράγμα ανάσχεσης): Σχετικά στο ΕΣΔ αναφέρονται τα εξής: «Συνολικά, στην περίπτωση των ΑΠΕ ως επιπλέον απειλές καταγράφονται η απώλεια ενδιαιτήματος, η εκτόπιση και η αλλαγή της πτητικής συμπεριφοράς των πουλιών (“barrier effect”) με αποτέλεσμα τη μειωμένη βιωσιμότητα και αναπαραγωγική επιτυχία λόγω αυξημένων ενεργειακών αναγκών (Carrete et al. 2009, Dahl et al. 2012, Martínez-Abraín et al. 2012, Bellebaum et al. 2013)» (σελ. 29-30 του ΕΣΔ). Περαιτέρω, το συγκεκριμένο είδος προστατεύεται αυστηρά και η απώλεια ακόμα και ενός ατόμου πρέπει να αποτραπεί, καθώς απώτερος στόχος είναι η αύξηση του αριθμού των γυπών (συμπεριλαμβανομένου του όρνιου) σε πανελλαδικό επίπεδο. Μεταξύ των στόχων του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τρία πτωματοφάγα είδη ορνιθοπανίδας (γύπες): Γυπαετό (Gypaetus barbatus), Όρνιο (Gyps fulvus), Μαυρόγυπα (Aegypius monachus) είναι και η εξάλειψη ή τουλάχιστον η δραστική μείωση των επιπτώσεων υποδομών ενέργειας στους γύπες (αποτίμηση της θνησιμότητας λόγω πρόσκρουσης με ηλεκτροφόρα καλώδια και ανεμογεννήτριες ή ηλεκτροπληξίας και εφαρμογή τεχνικών μετριασμού) καθώς και η βελτίωση της αναπαραγωγικής επιτυχίας και της βιωσιμότητας των γυπών (προστασία ενδιαιτήματος φωλιάσματος, μείωση λαθροθηρίας και όχλησης, έλεγχος ανθρώπινων δραστηριοτήτων στις περιοχές αναπαραγωγής). Επίσης στο ανωτέρω Εθνικό Σχέδιο Δράσης αναφέρεται ότι «σύμφωνα με την υπάρχουσα εμπειρία αλλά και την ελληνική πραγματικότητα, το όραμα είναι η επίτευξη ενός Ευνοϊκού Καθεστώτος Διατήρησης για τα τρία είδη των γυπών (Γυπαετό, Μαυρόγυπα και Όρνιο) ώστε στην επόμενη αναθεώρηση του Κόκκινου Βιβλίου Απειλούμενων Σπονδυλοζώων στην Ελλάδα η κατάταξη τους να έχει βελτιωθεί και να υποχωρήσει από τις τωρινές θέσεις σε κατώτερες κατηγορίες κινδύνου (downgrading). Αυτό σημαίνει πως ο Γυπαετός και ο Μαυρόγυπας θα πρέπει να καταχωρηθούν ως «Τρωτά» ενώ το Όρνιο σε «Μειωμένου Ενδιαφέροντος». Ωστόσο, βραχυπρόθεσμα (δηλαδή μέσα στην επόμενη εξαετία), είναι πρακτικά αδύνατο η δραματική μεταβολή του εθνικού καθεστώτος διατήρησης των τριών αυτών ειδών (ή των ενδιαιτημάτων τους) σε τέτοια επίπεδα ώστε να βελτιωθεί η κατάταξή τους στον επόμενο ελληνικό Κόκκινο Κατάλογο.» (σελ. 55 του ΕΣΔ). Περαιτέρω, «αλλαγές στις χρήσεις της αγροτικής γης που αποδίδονται σε βιομηχανικές, λατομικές, εξορυκτικές δραστηριότητες ή υποδομές ενέργειας (π.χ. υδροηλεκτρικά εργοστάσια, φωτοβολταϊκοί σταθμοί και ηλιοθερμικά εργοστάσια παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, εκτόπιση από

εγκατάσταση ΑΣΠΗΕ) στερούν ζωτικό χώρο από όλα τα είδη γυπών (Mundy et al. 1992, Marinkovic & Orlandic 1994, Hartley et al. 1996, Yosef & Bahat 2000, BirdLife International 2017)» (σελ. 33 του ΕΣΔ).

Συνεπώς, οι επιπτώσεις στα είδη ορνιθοπανίδας και στην προκειμένη περίπτωση προς το Όρνιο, θα πρέπει να αξιολογείται σε σχέση με τους θεσπισμένους στόχους που έχουν τεθεί σε σχέση με το αντίστοιχο ΕΣΔ, και όχι αποκλειστικά και μόνο από το γεγονός ότι το είδος απαντάται περιστασιακά στην περιοχή ή σε σχέση αποκλειστικά και μόνο από τις περιοχές ευαισθησίας, όπως γίνεται στην προκειμένη περίπτωση, όπου στην σελ. 165 της ΜΠΕ παρατίθενται τα εξής: «Είναι σκόπιμο, επίσης, να γίνει αναφορά στο Όρνιο, το οποίο δεν φωλιάζει πλέον στην ευρύτερη περιοχή, αλλά διενεργεί μεγάλες μετακινήσεις στην ηπειρωτική Ελλάδα για τροφοληψία. Στο πλαίσιο του προγράμματος LIFE IP 4 Natura, συντάχθηκε μελέτη για τον Προσδιορισμό κρίσιμων ενδιαιτημάτων (χαρτογράφηση ευαισθησίας) του Όρνιου στην Ελλάδα – Καθορισμός διαχειριστικών κατευθύνσεων» (Καλτσής και Μανωλόπουλος 2023, Έργο LIFE-IP 4 NATURA: Ολοκληρωμένες δράσεις για τη διατήρηση και διαχείριση των περιοχών του δικτύου Natura 2000, των ειδών, των οικοτόπων, και των οικοσυστημάτων στην Ελλάδα, LIFE16 IPE/GR/000002, Παραδοτέο Δράσης C.1. Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, Αθήνα, 50 σελ. και Παράρτημα). Για τον προσδιορισμό των σημαντικών περιοχών για τη διατήρηση του Όρνιου χρησιμοποιήθηκαν τρεις βασικές πηγές δεδομένων: τρέχουσα και πρόσφατη ιστορική κατανομή (βασισμένη σε εργασίες παρακολούθησης πληθυσμών και σχετική βιβλιογραφία), πρόσφατη κινητικότητα Όρνιων (δεδομένα τηλεμετρίας από δορυφορικούς πομπούς), περιοχές με θεσμική προστασία λόγω της παρουσίας του είδους (ΖΕΠ/ΣΓΠΠ με είδος χαρακτηρισμού το Όρνιο). Όπως φαίνεται και στην παρακάτω Εικόνα, η περιοχή του κυρίως έργου βρίσκεται εκτός και σε πολύ μεγάλη απόσταση από περιοχές ευαισθησίας (>32km).».

Συμπερασματικώς, αναγκαιότητα είναι η λήψη θεσμικών μέτρων, ώστε να ενισχυθεί ο πληθυσμός των ανωτέρω ειδών «Ασπροπάρης» και «Όρνιο» στο πλαίσιο της αποκατάστασης της φύσης και κατ' εφαρμογή των σχετικών ΕΣΔ και όχι η περαιτέρω υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος και η κατασκευή έργων ΑΠΕ και δη ΑΣΠΗΕ που αποτελούν απειλή για τα συγκεκριμένα είδη ορνιθοπανίδας. Αντιθέτως, αντί των ενεργειών προς τον σκοπό ενίσχυσης των πληθυσμών των ως άνω ειδών, αυτό που παρατηρείται σε όλη την έκταση της Ελλάδας είναι η εγκατάσταση ΑΣΠΗΕ σε ευαίσθητες τοποθεσίες και είτε εντός είτε εκτός περιοχών NATURA 2000, κατά παράβαση της ενωσιακής νομοθεσίας.

II. Μη εφικτή η έγκριση χωροθέτησης του υπό κρίση ΑΣΠΗΕ και των συνοδών έργων αυτού πριν τον καθορισμό των ζωνών προστασίας στο ΚΑΖ K213 «Παναγιά Κουρούζα-Μακραλέξη (Λάβδανης-Αγ. Μαρίνας)».

Εν προκειμένω, δεν είναι εφικτή η έγκριση χωροθέτησης του υπό κρίση ΑΣΠΗΕ και των συνοδών έργων αυτού πριν τον καθορισμό των ζωνών προστασίας στο ΚΑΖ «K213 «Παναγιά Κουρούζα-Μακραλέξη (Λάβδανης-Αγ. Μαρίνας)», καθώς σύμφωνα με το Ν. 4685/2020 πρέπει να καθοριστούν με Π.Δ. μία ή περισσότερες ζώνες προστασίας στον ανωτέρω ΚΑΖ. Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 46 Ν. 4685/2020 (ΦΕΚ Α 92/7.5.2020) αντικαταστάθηκε το άρθρο 19 Ν. 1650/1986. Ειδικότερα, στην παρ. 2 του άρθρου 19 Ν. 1650/1986, όπως αυτό αντικαταστάθηκε από το άρθρο 46 Ν. 4685/2020, ορίζονται τα εξής:

«2. Ανεξαρτήτως της ένταξης στο δίκτυο Natura 2000, προστατευόμενες περιοχές μπορούν να χαρακτηρίζονται ως εξής: β. Καταφύγια άγριας ζωής. Ως καταφύγια άγριας ζωής χαρακτηρίζονται περιοχές (χερσαίες, υγροτοπικές, θαλάσσιες ή μικτού χαρακτήρα) που αξιολογούνται ως κατάλληλες για την ανάπτυξη πληθυσμών της άγριας πανίδας και χλωρίδας ή ως βιότοποι αναπαραγωγής, διατροφής,

διαχείρισης ειδών της άγριας πανίδας, ή ως περιοχές αναπαραγωγής ψαριών και συγκέντρωσης γόνου. Δύνανται να ονοματοδοτούνται βάσει της χωρικής ή/και διοικητικής τους ταυτότητας. Ως Καταφύγια Άγριας Ζωής μπορούν να χαρακτηρίζονται και οι οικολογικοί διάδρομοι μεταξύ προστατευόμενων περιοχών.».

Στην δε παρ. 4 του άρθρου 19 Ν. 1650/1986, όπως αυτό αντικαταστάθηκε από το άρθρο 46 Ν. 4685/2020, προβλέπονται επίσης τα εξής:

«4. Στις περιοχές των παραγράφων 1 και 2 του παρόντος ορίζονται, με το προεδρικό διάταγμα της παραγράφου 4 του άρθρου 21, μία ή περισσότερες ζώνες προστασίας και διαχείρισης από τις παρακάτω:».

Ισχύει λοιπόν ότι εντός των ΚΑΖ ορίζονται με Προεδρικό Διάταγμα μία ή περισσότερες ζώνες προστασίας και διαχείρισης σύμφωνα με την παρ. 2 του άρ. 19 Ν. 1650/1986, εντός των οποίων εξειδικεύονται οι επιτρεπόμενες χρήσεις γης, όπως προκύπτει από την Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη που θα έχει συνταχθεί. Ως εκ τούτου, για τη διασφάλιση της προστασίας του ΚΑΖ «Κ213 «Παναγιά Κουρούζα-Μακραλέξη (Λάβδανης-Αγ. Μαρίνας)», πρέπει να έχει προηγηθεί ως άνω καθορισμός των ζωνών προστασίας πριν την έγκριση χωροθέτησης του υπό κρίση ΑΣΠΗΕ, δοθέντος ότι, όπως αναγράφεται στην σελίδα 141 της ΜΠΕ, η όδευση του υπόγειου δικτύου μέσης τάσης θα γίνει κατά μήκος του καταστρώματος οδοποιίας στο όριο της ΖΕΠ GR2120009 «Όρη Τσαμαντά, Φιλιατών, Φαρμακοβούνι και Μεγάλη Ράχη» και του ΚΑΖ Κ213 «Παναγιά Κουρούζα-Μακραλέξη (Λάβδανης-Αγ. Μαρίνας)».

III. ΕΛΛΕΙΨΗ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΝΑΓΚΗ ΕΠΕΜΒΑΣΗΣ ΕΠΙ ΔΑΣΙΚΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΓΚΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΣΤΗΝ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ

Στην περιοχή εγκατάστασης του έργου, καθ' ομολογία της ίδιας της ΜΠΕ, ενδεχομένως να απαντώνται σπάνια είδη πανίδας.

Όπως αναφέρεται στην σελίδα 143 της ΜΠΕ:

«Με βάση τα γεωχωρικά δεδομένα (βλ. Χάρτη 6 της παρούσας Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων) του κυρωμένου δασικού χάρτη για το σύνολο της Π.Ε. Ιωαννίνων (ΦΕΚ 866/Δ/24.11.2022 & 867/Δ/24.11.2022), το σύνολο του κυρίως έργου (οι ανεμογεννήτριες και όλα τα συνοδά υποστηρικτικά έργα εντός του πολυγώνου του ΑΣΠΗΕ) χωροθετείται σε Δασικές εν γένει Εκτάσεις των παρ. 1,2,3,4, και 5 του Άρθρου 3 του Ν. 998/79, όπως ισχύει.

Σχετικά με τα συνοδά υποστηρικτικά έργα εκτός του πολυγώνου του ΑΣΠΗΕ, παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

- Η χάραξη της νέας οδοποιίας γίνεται σχεδόν αποκλειστικά εντός Δασικών εν γένει Εκτάσεων των παρ. 1,2,3,4, και 5 του Άρθρου 3 του Ν. 998/79, εκτός μικρού τμήματος 45 μ. στην αρχή της χάραξης από τον υφιστάμενο δρόμο (ΑΑ).
- Το δίκτυο μέσης τάσης οδεύει κατά μήκος του καταστρώματος της νέας οδοποιίας η οποία όπως αναφέρθηκε έχει χαραχθεί εντός δασικών εκτάσεων. Το τμήμα του δικτύου μέσης τάσης που οδεύει κατά μήκος του καταστρώματος του υφιστάμενου οδικού δικτύου γίνεται μέσω τόσο Δασικών όσο και μη δασικών εκτάσεων.
- Το γήπεδο του προτεινόμενου νέου Υ/Σ 33/150kV χωροθετείται εντός έκτασης που δε διέπεται από τις διατάξεις της Δασικής Νομοθεσίας (ΑΑ). Οι συνολικές επιφάνειες κατάληψης του κυρίως έργου και των

συνοδών υποστηρικτικών έργων σε σχέση με τις δασικές εκτάσεις όπως παρουσιάζονται στον κυρωμένο δασικό χάρτη παρατίθενται στον ακόλουθο πίνακα.».

Επίσης, στην σελίδα 145 της ΜΠΕ, αναγράφονται, σχετικά με τη δασική βλάστηση στην περιοχή εγκατάστασης του ΑΣΠΗΕ, «Στην περιοχή μελέτης φαίνεται ότι κυριαρχεί η σκληρόφυλλη βλάστηση με δρύες, τόσο σε δενδρώδεις όσο και σε θαμνώδεις διαπλάσεις. Η πλειονότητα της έκτασης εντός του πολυγώνου του ΑΣΠΗΕ καλύπτεται από λιβάδια και θαμνώδη βλάστηση.». Επιπλέον, στην ίδια σελίδα της ΜΠΕ αναγράφεται: «Τα είδη θηλαστικών που πιθανόν απαντώνται στην περιοχή μελέτης παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί.» και παρατίθεται ο Πίνακας 26, ο οποίος έχει ως εξής:

Πίνακας 26: Είδη θηλαστικών που ενδέχεται να απαντώνται στην περιοχή μελέτης.

A/A	Επιστημονική ονομασία	Ελληνική ονομασία	ΠΔ. 67/1981	92/43/ΕΟΚ	Bern	IUCN 2009	K.B. 2009
1	<i>Apodemus epimelas</i>	Δυτικός βραχοποντικός				LC	NE
2	<i>Apodemus flavicollis</i>	Κρικοποντικός				LC	NE
3	<i>Apodemus sylvaticus</i>	Δασοποντικός				LC	NE
4	<i>Canis lupus</i>	Λύκος		II, IV	II	LC	VU
5	<i>Crocidura leucodon</i>	Χωραφομουγαλίδα	+		III	LC	NE
6	<i>Dryomys nitedula</i>	Δενδρομυξός	+	IV	III	LC	DD
7	<i>Eptesicus serotinus</i>	Τρανονυχτερίδα	+	IV	II	LC	LC
8	<i>Erinaceus roumanicus</i>	Ρουμανικός σκαντζόχοιρος	+		III	LC	NE
9	<i>Felis silvestris</i>	Αγριόγατα		IV	II	LC	NE
10	<i>Glis glis</i>	δώδιμος Μυξός	+		III	LC	NE
11	<i>Hypsugo savii</i>	Βουονυχτερίδα	+	IV	II	LC	LC
12	<i>Lepus europaeus</i>	Λαγός			III	LC	NE
13	<i>Martes foina</i>	Πετροκούναβο	+	V	III	LC	NE
14	<i>Martes martes</i>	Δενδροκούναβο	+		III	LC	NE
15	<i>Meles meles</i>	Ευρωπαϊκός Ασβός			III	LC	NE
16	<i>Microtus rossiaemeridionalis</i>	Ανατολικός Σκαπτοποντικός				LC	NE
17	<i>Microtus subterraneus</i>	Ευρωπαϊκός Σκαπτοποντικός				LC	NT

A/A	Επιστημονική ονομασία	Ελληνική ονομασία	ΠΔ. 67/1981	92/43/ΕΟΚ	Bern	IUCN 2009	Κ.Β. 2009
18	<i>Microtus thomasi</i>	Σκαπτοποντικός του Thomas				LC	NE
19	<i>Mus domesticus</i>	Σταχτοποντικός				LC	NE
20	<i>Mus macedonicus</i>	Ποντικός της Μακεδονίας				LC	NE
21	<i>Muscardinus avellanarius</i>	Βουνομουξός		IV	III	LC	DD
22	<i>Mustela nivalis</i>	Νυφίτσα	+		III	LC	NE
23	<i>Mustela putorius</i>	Βρωμοκούναβο	+	V	III	LC	NE
24	<i>Myotis bechsteinii</i>	Μυωτίδα του Bechstein		II, IV	II	NT	NT
25	<i>Myotis blythii</i>	Μικρομυωτίδα	+	II, IV	II	LC	LC
26	<i>Myotis emarginatus</i>	Πυρρομυωτίδα	+	II, IV	II	LC	NT
27	<i>Myotis myotis</i>	Τρανομυωτίδα	+	II, IV	II	LC	NT
28	<i>Myotis nattereri</i>	Μυωτίδα του Natterer		IV	II	LC	NT
29	<i>Nannospalax leucodon</i>	Μικροτυφλοπόντικας				DD	NE
30	<i>Nyctalus leisleri</i>	Μικρονυκτοβάτης	+	IV	II	LC	LC
31	<i>Nyctalus noctula</i>	Νυκτοβάτης	+	IV	II	LC	DD
32	<i>Pipistrellus kuhlii</i>	Λευκονυχτερίδα	+	IV	II	LC	LC
33	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Νανονυχτερίδα	+	IV	III	LC	DD
34	<i>Pipistrellus pygmaeus</i>	Μικρονυχτερίδα		IV	II	LC	DD
35	<i>Rattus rattus</i>	Μαυροποντικός				LC	NE
36	<i>Rhinolophus blasii</i>	Ρινόλοφος του Blasius	+	II, IV	II	LC	NT
37	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	Μικρορινόλοφος	+	II, IV	II	LC	LC
38	<i>Sciurus vulgaris</i>	Σκίουρος	+		III	LC	NE
39	<i>Suncus etruscus</i>	Ετρουσκομυγαλίδα	+		III	LC	NE
40	<i>Sus scrofa</i>	Αγριόχοιρος			III	LC	NE
41	<i>Tadarida teniotis</i>	Νυχτονόμος	+	IV	II	LC	LC
42	<i>Talpa stankovici</i>	Ασπάλακας του Stanković		IV	II	LC	LC
43	<i>Vespertilio murinus</i>	Παρδαλονυχτερίδα	+	IV	II	LC	DD
44	<i>Vulpes vulpes</i>	Αλεπού				LC	NE

Επίσης, στην σελ. 149 της ΜΠΕ παρατίθεται ο Πίνακας 28: Είδη ερπετών που πιθανόν απαντώνται στην ευρύτερη περιοχή του έργου, ο οποίος έχει ως εξής:

Πίνακας 28: Είδη ερπετών που πιθανόν απαντώνται στην ευρύτερη περιοχή του έργου

A/A	Επιστημονική ονομασία	Ελληνική ονομασία	ΠΔ 67/81	92/43/ΕΟΚ	Bern	K.B. 2009	IUCN 2009
1	<i>Testudo hermanni</i>	Μεσογειακή χελώνα	+	II-IV	II	VU	NT
2	<i>Algyroides nigropunctatus</i>	Σαύρα του Ιονίου	+	IV	II	LC	LC
3	<i>Lacerta trilineata</i>	Τρανόσαυρα	+	IV	II	LC	LC
4	<i>Lacerta viridis</i>	Πρασινόσαυρα	+	IV	II	LC	LC
5	<i>Podarcis erhardii</i>	Αιγαιόσαυρα	+	IV	II	LC	LC
6	<i>Podarcis muralis</i>	Τοιχόσαυρα	+	IV	II	LC	LC
7	<i>Podarcis ionicus</i>	Βαλκανόσαυρα του Ιονίου	+	IV	II	LC	LC
8	<i>Ablepharus kitaibelii</i>	Αβλέφαρος		IV	II	LC	LC
9	<i>Anguis graeca</i>	Ελληνικό κονάκι	+		III	LC	LC
10	<i>Coronella austriaca</i>	Στεφανοφόρος	+	IV	II	LC	LC
11	<i>Zamenis longissima</i>	Λαφιάτης του Ασκληπιού	+	IV	II	LC	LC
12	<i>Natrix natrix</i>	Νερόφιδο	+		III	LC	LC
13	<i>Natrix tessellata</i>	Λιμνόφιδο	+	IV	III	LC	LC
14	<i>Vipera ammodytes</i>	Οχιά		IV	II	LC	LC

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

Επίσης, όσον αφορά τα αμφίβια, δύναται στην περιοχή εγκατάστασης να συναντώνται τα εξής είδη (σελ. 148 ΜΠΕ:

Πίνακας 27: Είδη αμφιβίων που πιθανόν απαντώνται στην ευρύτερη μελέτης.

A/A	Επιστημονική	Ελληνική	ΠΔ. 67/81	92/43/ΕΟΚ	Bern	K.B. 2009	IUCN 2009
1	<i>Bombina variegata</i>	Κιτρινομπομπίνα		II-IV	II	LC	LC
2	<i>Bufo bufo</i>	Χωματόφρυκος	+		III	LC	LC
3	<i>Bufo viridis</i>	Πρασινόφρυκος	+	IV	II	LC	LC
4	<i>Pelophylax kurtmuelleri</i>	Βαλκανικός βάτραχος		V	III	LC	LC
5	<i>Rana dalmatina</i>	Ευκίνητος βάτραχος	+	IV	II	NE	LC
6	<i>Rana graeca</i>	Γραικοβάτραχος	+	IV	III	NE	LC
7	<i>Lissotriton graecus</i>	Λισσοτρίτωνα	+		III	NE	LC
8	<i>Salamandra salamandra</i>	Σαλαμάνδρα	+		III	NE	LC
9	<i>Triturus macedonicus</i>	Μακεδονικός τρίτωνα		II-IV	II	LC	LC

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

Προκύπτει λοιπόν ότι στην περιοχή εγκατάστασης συναντώνται προστατευόμενα είδη πανίδας, όπως το είδος: **i) Testudo hermanni**, το οποίο ανήκει στο Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21^{ης} Μαΐου 1992 για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας. Επίσης, στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II της ΚΥΑ. Η.Π.14849/853/Ε103/4.4.2008 ανήκουν και τα ακόλουθα είδη χειροπτέρων, τα οποία απαντώνται στην περιοχή εγκατάστασης του υπό κρίση έργου: *Rhinolophus blasii*, *Rhinolophus euryale*, *Rhinolophus ferrumequinum*, *Rhinolophus hipposideros*, *Rhinolophus mehelyi*, *Vespertilionidae*, *Barbastella barbastellus*, *Miniopterus schreibersii*, *Myotis*

bechsteinii, Myotis blythii, Myotis capaccinii, Myotis dasycneme, Myotis emarginatus, Myotis myotis. Περαιτέρω, τα είδη χειροπτέρων που απαντώνται στην περιοχή εγκατάστασης του υπό εξέταση έργου ανήκουν στο Παράρτημα II και IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΑ, ενώ, όσον αφορά τα είδη που ανήκουν στο Παράρτημα IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΑ, τυγχάνει εφαρμογής το άρ. 12 της ανωτέρω Οδηγίας, όπου προβλέπονται τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να θεσπισθεί ένα καθεστώς αυστηρής προστασίας των ζωικών ειδών που αναφέρονται στο σημείο α) του παραρτήματος IV, στην περιοχή φυσικής κατανομής τους, που να απαγορεύει:

α) κάθε μορφή σύλληψης ή θανάτωσης, εκ προθέσεως, δειγμάτων αυτών των ειδών λαμβανομένων στη φύση·

β) να παρενοχλούνται εκ προθέσεως τα εν λόγω είδη, ιδίως κατά την περίοδο αναπαραγωγής, την περίοδο κατά την οποία τα νεογνά εξαρτώνται από τη μητέρα, τη χειμερία νάρκη και τη μετανάστευση·

γ) την εκ προθέσεως καταστροφή ή τη συλλογή των αυγών στο φυσικό περιβάλλον·

δ) τη βλάβη ή καταστροφή των τόπων αναπαραγωγής ή των τόπων ανάπαυσης.».».

Για τα ανωτέρω λοιπόν είδη, τα οποία ενδέχεται να έχουν παρουσία στην περιοχή εγκατάστασης του υπό κρίση έργου, θα έπρεπε να ακολουθηθεί η διαδικασία της δέουσας εκτίμησης των επιπτώσεων του έργου, δια της εκπόνησης και υποβολής ΕΟΑ. Επίσης, τα ανωτέρω είδη θα έπρεπε να περιγράφονται στην ΜΠΕ, ως προς τα κύρια χαρακτηριστικά τους, καθώς πρόκειται για είδη του Παραρτήματος II της ανωτέρω Κ.Υ.Α καθώς και της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, κάτι όμως που δεν γίνεται κατά παράβαση των κατωτέρω διατάξεων.

Σχετικά δε με τις επιπτώσεις του έργου στην πανίδα της περιοχής, μολονότι σε αυτήν ενδέχεται να απαντώνται αυστηρά προστατευόμενα είδη πανίδας, στην σελίδα 204 ΜΠΕ, αναγράφονται τα ακόλουθα: «Όσον αφορά στα αμφίβια της περιοχής, αναφέρεται ότι δεν εντοπίζονται κατάλληλα ενδιαιτήματά στις περιοχές που θα πραγματοποιηθούν κατασκευαστικές εργασίες, ενώ δεν αναμένονται επ' ουδενί επιπτώσεις κατά τη φάση λειτουργίας του ΑΣΠΗΕ. Για τα κρίσιμα ενδιαιτήματα στην ευρύτερη περιοχή του έργου (υδατικά οικοσυστήματα όπως ρυάκια, χείμαρροι, στάσιμα ύδατα, νερολακούβες κτλ) προτείνονται κατάλληλα μέτρα στην ενότητα των Υδάτων, ούτως ώστε να ελαχιστοποιηθεί κάθε πιθανότητα επίπτωσης. Όσον αφορά στα ερπετά της περιοχής, δεν αναμένονται σημαντικές επιπτώσεις κατά τη φάση κατασκευής. Η βασική επίπτωση θα είναι η απώλεια/ υποβάθμιση του ενδιαιτήματος κατά τη φάση κατασκευής του έργου η οποία εντοπίζεται στις θέσεις διαμόρφωσης των πλατειών των Α/Γ και στη χάραξη της νέας οδοποιίας. Αυτό, σε συνδυασμό με την αυξημένη ανθρώπινη παρουσία κατά την φάση κατασκευής, θα οδηγήσει σε πιθανές μικρομετακινήσεις σε γειτονικά κατάλληλα ενδιαιτήματα. Επιπλέον, η αύξηση της κίνησης κατά τη φάση κατασκευής ενδέχεται να οδηγήσει σε αύξηση της θανάτωσης από διερχόμενα οχήματα. Καθώς πρόκειται για χωματόδρομους με σχετικά χαμηλό φόρτο κίνησης οχημάτων (σε σχέση με το ασφαλτοστρωμένο οδικό δίκτυο) η επίπτωση θα είναι μικρή και χρονικά περιορισμένη (φάση κατασκευής). Για την ελαχιστοποίηση πιθανών επιπτώσεων στα ερπετά και αμφίβια της περιοχής, προτείνονται κατάλληλα μέτρα στην επόμενη ενότητα. Όσον αφορά στα μικροθηλαστικά της περιοχής, οι ενδεχόμενες επιπτώσεις είναι ανάλογες με αυτές που αφορούν την ερπετοπανίδα και εκτιμάται ότι με τα προτεινόμενα μέτρα θα είναι χαμηλές και χρονικά περιορισμένες (φάση κατασκευής).». **Αναγνωρίζεται λοιπόν ο κίνδυνος θανάτωσης ατόμων αυστηρά προστατευόμενων ειδών**

πανίδας, χωρίς όμως εκ των προτέρων να έχει διενεργηθεί ΕΟΑ και, ως εκ τούτου να έχει διενεργηθεί δέουσα εκτίμηση των επιπτώσεων του έργου στην πανίδα. Συνεπώς, το συμπέρασμα ότι δεν αναμένονται σημαντικές επιπτώσεις στα είδη πανίδας τόσο κατά την φάση κατασκευής όσο και κατά τη φάση λειτουργίας είναι απολύτως αυθαίρετο και δεν στηρίζεται σε επιστημονικά δεδομένα, τα οποία αντιθέτως καθ' ομολογίαν της ίδιας της ΜΠΕ βεβαιώνουν την ύπαρξη αυστηρά προστατευόμενων ειδών πανίδας στην περιοχή εγκατάστασης του υπό κρίση α/π. Αναρωτιέται λοιπόν κανείς και μάλιστα εύλογα, πώς στην προκειμένη περίπτωση τηρήθηκε η αρχή της πρόληψης;

IV. Μη ορθή οριοθέτηση της Περιοχής Μελέτης (ΠΜ) του έργου – Μη ορθή περιγραφή του φυσικού περιβάλλοντος

Όπως ήδη αναφέρθηκε ανωτέρω, στο Παράρτημα 2 της Υπουργικής Απόφασης οικ. 170225/2014 (ΦΕΚ 135/Β/27-1-2014), προβλέπονται τα εξής:

«8.1 Περιοχή μελέτης

Προσδιορίζεται η περιοχή γύρω από το έργο ή τη δραστηριότητα, στα φυσικά και ανθρωπογενή στοιχεία της οποίας έχει επιπτώσεις η κατασκευή και λειτουργία του.

Καθορίζεται η εξής ελάχιστη ακτίνα της περιοχής μελέτης:

8.1.1. Για γραμμικά έργα ή δραστηριότητες της υποκατηγορίας Α1, 1 km από τον άξονά τους για περιοχές εκτός ορίων οικισμών ή σχεδίου πόλης ή 500 m αντίστοιχα για περιοχές εντός οικισμών ή σχεδίου πόλης.

8.1.2. Για σημειακά και εμβαδικά έργα ή δραστηριότητες υποκατηγορίας Α1, 2km από τα όρια του γηπέδου ή του χώρου κατάληψης για περιοχές εκτός ορίων οικισμών ή σχεδίου πόλης ή 1 km αντίστοιχα για περιοχές εντός ορίων οικισμών ή σχεδίου πόλης.

8.1.3. Για έργα και δραστηριότητες της υποκατηγορίας Α2, οι παραπάνω ελάχιστες ακτίνες συντέμνονται στο μισό.

Η έκταση της περιοχής μελέτης μπορεί κατά περίπτωση και κατά την κρίση του μελετητή της ΜΠΕ να αυξηθεί, ανάλογα με το περιβαλλοντικό μέσο και ανάλογα με το είδος και το μέγεθος του έργου ή της δραστηριότητας σε συσχέτιση με τη ζώνη επιρροής του.

Ειδικότερα, σε ότι αφορά περιοχές που προστατεύονται για το φυσικό τους περιβάλλον:

8.1.4. Αν το έργο ή η δραστηριότητα αναπτύσσεται εν όλω ή εν μέρει εντός περιοχής του δικτύου Natura 2000, τότε ως περιοχή μελέτης ορίζεται ολόκληρη η προστατευόμενη περιοχή μόνο όσον αφορά στα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος για τα οποία χαρακτηρίστηκε η περιοχή αυτή.

8.1.5. Εάν εκτός της περιοχής μελέτης που προκύπτει κατά τα παραπάνω, εντοπίζεται στα κατόντη του έργου ή της δραστηριότητας υδροτοπική προστατευόμενη περιοχή, γίνεται αναφορά και αιτιολογείται αν αναμένονται επιπτώσεις. Στην περίπτωση καταφατικής απάντησης η εν λόγω περιοχή περιλαμβάνεται στην περιοχή μελέτης.

8.1.6. Κατά ανάλογο τρόπο, για περιοχή του δικτύου Natura 2000 εκτός και πλησίον της περιοχής μελέτης του έργου ή της δραστηριότητας, γίνεται αναφορά και αιτιολογείται αν αναμένονται επιπτώσεις. Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, η εν λόγω περιοχή περιλαμβάνεται στην περιοχή μελέτης μόνο για τα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος για τα οποία χαρακτηρίστηκε η περιοχή.».

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι ως περιοχή μελέτης θα έπρεπε εν προκειμένω να ληφθεί ολόκληρη τουλάχιστον η περιοχή NATURA 2000-ZEP με κωδικό GR2130010, σε κάθε δε περίπτωση στην ΜΠΕ θα έπρεπε να αιτιολογείται επαρκώς και εμπειριστατωμένα εάν αναμένονται επιπτώσεις στην ανωτέρω περιοχή ΖΕΠ με κωδικό GR2130010, κάτι που στην υπό κρίση περίπτωση δεν γίνεται, δεδομένων και των χαρακτηριστικών των γειτονικών περιοχών ΖΕΠ και ΣΠΠ καθώς και τα χαρακτηριστικά των ειδών ορνιθοπανίδας της ΖΕΠ με κωδικό GR2130010.

V. Λοιπές ελλείψεις της ΜΠΕ

1. Μη περιγραφή των διαδικασιών και του χρονοδιαγράμματος σχετικά με την αποκατάσταση του χώρου

Στο παράρτημα 2 (Βασικές προδιαγραφές Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) έργων και δραστηριοτήτων Α' Κατηγορίας) της Υπουργικής Απόφασης οικ. 170225/2014 - ΦΕΚ 135/Β/27-1-2014 προβλέπονται μεταξύ άλλων τα εξής:

«6.6 Παύση λειτουργίας αποκατάσταση

6.6.1. Εκτίμηση χρόνου ή συνθηκών παύσης λειτουργίας.

6.6.2. Καθαίρεση μόνιμων κατασκευών, απομάκρυνση εξοπλισμού και υλικών και τρόποι διάθεσής τους (διαδικασίες, χρονοδιάγραμμα).

6.6.3. Αποκατάσταση εδάφους ή χώρου κατάληψης του έργου ή της δραστηριότητας και νέα χρήση του χώρου.»

Ωστόσο στην προκειμένη περίπτωση δεν περιγράφονται στην ΜΠΕ ούτε οι διαδικασίες ούτε και το χρονοδιάγραμμα σχετικά με τις εργασίες αποκατάστασης του χώρου, την καθαίρεση των μόνιμων κατασκευών και την απομάκρυνση του εξοπλισμού και των υλικών. Αντιθέτως, στην ΜΠΕ γίνεται και εδώ μια αφηρημένη αναφορά, η οποία δεν ανταποκρίνεται στις προϋποθέσεις που θέτει ο νόμος. Ειδικότερα, στο υποκεφάλαιο «6.6.2. Καθαίρεση μόνιμων κατασκευών, απομάκρυνση εξοπλισμού και υλικών και τρόποι διάθεσής τους» στις σελ. 106-107 της ΜΠΕ απλώς παρατίθενται τα ακόλουθα:

«6.4.2 Καθαίρεση μόνιμων κατασκευών, απομάκρυνση εξοπλισμού και υλικών και τρόποι διάθεσής τους (διαδικασίες, χρονοδιάγραμμα).

Ο Κύριος του Έργου θα αποκαταστήσουν με δικές του δαπάνες όλους τους σχετικούς χώρους. Επιπρόσθετα, θα ληφθούν όλα τα μέτρα για την ασφαλή αποσυναρμολόγηση των κύριων και επιμέρους στοιχείων του εξοπλισμού και την οριστική αποξήλωση του εσωτερικού και εξωτερικού δικτύου Μέσης Τάσης. Η διαδικασία είναι ουσιαστικά η ίδια με αυτή της κατασκευής, αλλά με αντίθετη σειρά, δηλαδή γίνεται πρώτα η καθαίρεση των Α/Γ, αποσυναρμολόγηση και απομάκρυνσή τους, ακολουθεί η αποξήλωση του ηλεκτρικού δικτύου και τέλος γίνεται η αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος. Ως προς τον κύριο εξοπλισμό του σταθμού, δηλαδή τις ανεμογεννήτριες, αυτές είναι ήδη ανακυκλώσιμες σε ποσοστό 85-90%. Τα περισσότερα τμήματα μιας Α/Γ – πυλώνας, θεμέλιο, γεννήτρια είναι ανακυκλώσιμα και διαχειρίζονται ως τέτοια. Το κυριότερο πρόβλημα αποτελεί η διαχείριση των πτερυγίων, που αποτελούνται από συνθετικά υλικά. Ήδη πάντως εκπονούνται αρκετά σχέδια διαχείρισης των υλικών των πτερυγίων, για διαχωρισμό και αξιοποίηση υλών, επεξεργασία για παραγωγή ενέργειας κτλ. Στόχος είναι οι ανεμογεννήτριες να αποτελούν ένα πλήρως ανακυκλώσιμο προϊόν. Αναφορικά με τα θεμέλια των Α/Γ, προτείνεται η αφαίρεσή τους μέχρι βάθους 1m περίπου προκειμένου να καλυφτεί με φυτική γη (γόνιμο έδαφος). Το αφαιρούμενο μπετόν είναι πλήρως ανακυκλώσιμο και θα διαχειριστεί σύμφωνα με το ισχύον νομικό πλαίσιο κατά το χρόνο των εργασιών αφαίρεσης. Με αυτό τον τρόπο εξασφαλίζεται ότι δεν θα υπάρξει καμία διατάραξη του υπεδάφους από

καθιζήσεις. Στην περίπτωση αυτή οι επιπτώσεις στο περιβάλλον θα είναι ελάχιστες έως αμελητέες και μάλιστα θα έχουν και θετικό πρόσημο λόγω της αποκατάστασης καλλιεργήσιμου εδάφους. Αν επιλεγεί η απομάκρυνση ολόκληρου του θεμελίου, τότε η διαδικασία θα είναι αντίστοιχη της κατασκευής (με αντίστροφη σειρά) και οι επιπτώσεις παρόμοιες. Συνεπώς, δεν ενδείκνυται ως λύση, δεδομένης μάλι στα και της ανάγκης εύρεσης αδρανών υλικών για την κάλυψη της επιφάνειας που θα εκσκαφτεί. Τα ηλεκτρικά καλώδια και αυτά αποτελούνται κατά κύριο λόγο από ανακυκλώσιμα υλικά (χαλκός, πλαστικό) και εφόσον υποδειχθεί η αφαίρεσή τους θα διατεθούν για ανακύ κλωση. Για την αφαίρεσή τους θα απαιτηθεί η εκσκαφή των καναλιών και η επίχωσή τους με αδρανή υλικά. Σημειώνεται ότι ο Κύριος του Έργου θα εκπονήσει κατά το στάδιο αυτό την απαραίτητη μελέτη προκειμένου να εξεταστούν οι υπάρχουσες την εποχή εκείνη εναλλακτικές λύσεις για τον τερματισμό λειτουργίας του έργου και θα εκτιμηθούν εκ νέου οι αντίστοιχες περιβαλλοντικές επιπτώσεις, ούτως ώστε να επιλεγεί η βέλτιστη λύση. Όλες οι εργασίες καθαίρεσης μόνιμων κατασκευών, απομάκρυνσης εξοπλισμού και υλικών και η διάθεσή τους θα λάβουν χώρα σύμφωνα με τις ισχύουσες νομοθετικές ρυθμίσεις κατά την περίοδο της παύσης λειτουργίας – αποξήλωσης.» και

«6.4.3 Αποκατάσταση εδάφους ή χώρου κατάληψης του έργου ή της δραστηριότητας και νέα χρήση του χώρου.

Οι επεμβάσεις για τις εργασίες αποξήλωσης και απομάκρυνσης θα είναι περιορισμένης έκτασης. Επιπρόσθετα, θα ακολουθήσουν εργασίες φυτοτεχνικής αποκατάστασης, σύμφωνα με φυτοτεχνική μελέτη που θα συνταχθεί και εκπονηθεί με ευθύνη των Φορέων των Έργων, η οποία θα κατατεθεί και θα εγκριθεί από την αρμόδια Υπηρεσία κατά την περίοδο της αποκατάστασης, μετά το πέρας της λειτουργίας του έργου και των κατά το νόμο παρατάσεων αυτής.».

Προκύπτει λοιπόν ότι στην προκειμένη περίπτωση δεν υπάρχει χρονοδιάγραμμα σχετικά με την αποκατάσταση του χώρου κατάληψης του έργου.

2. Μη περιγραφή του τρόπου διαχείρισης και του χώρου απόθεσης των πλεονάζοντων υλικών

Στην ΜΠΕ δεν περιγράφονται οι διαδικασίες μεταφοράς των πλεονάζοντων υλικών ούτε οι χώροι, στους οποίους αυτά θα καταλήξουν, ώστε να μετριάσουν όσο το δυνατόν οι αρνητικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον. Αντιθέτως, και σε αυτήν την περίπτωση, ο μελετητής της ΜΠΕ ακολουθεί μια γενικόλογη διατύπωση, χωρίς να είναι σαφής σχετικά με τους χώρους απόθεσης των συγκεκριμένων υλικών ούτε με τους τρόπους διαχείρισής τους. Ειδικότερα, στην σελίδα 230 της ΜΠΕ αναφέρεται σχετικώς ότι: «Η απόθεση των εκσκαφών που θα χρησιμοποιηθούν ως υλικό επιχωμάτων θα πρέπει να γίνεται με τρόπο που δεν θα επιτρέπει φαινόμενα διάβρωσης και αποπλύσεων υλικών.».

3. Μη ύπαρξη χαρτών σχετικά με το φυσικό περιβάλλον και μη ύπαρξη του κεφαλαίου «Γενικά Στοιχεία» στο Κεφάλαιο «8.5 Φυσικό Περιβάλλον»

Στο παράρτημα 2 (Βασικές προδιαγραφές Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) έργων και δραστηριοτήτων Α' Κατηγορίας) της Υπουργικής Απόφασης οικ. 170225/2014 (ΦΕΚ 135/Β/27-1-2014) προβλέπονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«8.5.1. Γενικά στοιχεία

Αναφέρονται τα γενικά στοιχεία σχετικά με τις ιδιότητες, τη μορφή και την κατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος στην περιοχή μελέτης, με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία, απεικονίζοντας τις σχετικές πληροφορίες σε κατάλληλους χάρτες σε συνδυασμό με τη θέση του έργου.

Ανάλογα με την περιοχή μελέτης και τις αναμενόμενες επιδράσεις του έργου ή της δραστηριότητας εντοπίζονται και παρουσιάζονται στοιχεία για το φυσικό περιβάλλον, όπως ιδίως στοιχεία της χλωρίδας

και της πανίδας (περιλαμβανόμενων κατά περίπτωση στοιχείων για την ορνιθοπανίδα ή την ιχθυοπανίδα), της οικολογικής διάρθρωσης της περιοχής μελέτης, των οικοσυστημικών λειτουργιών και υπηρεσιών κ.λπ.»

Εντούτοις, στην ΜΠΕ στο κεφάλαιο «8.5 Φυσικό Περιβάλλον» (βλ. σελ. 140 ΜΠΕ) δεν υπάρχει καμία αναφορά στα γενικά στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος, παρά μόνο γίνεται αναφορά στα δάση και τις δασικές εκτάσεις, τις προστατευόμενες περιοχές κ.α.

4. Μη αναφορά των αρνητικών επιπτώσεων του έργου επί της πανίδας της περιοχής κατά την λειτουργία του ΑΣΠΗΕ

Ο μελετητής της ΜΠΕ, εντελώς αβίασμα και σε πλήρη αντίθεση με επιστημονικές έρευνες και μελέτες, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι δεν αναμένονται σημαντικές επιπτώσεις στα είδη πανίδας κατά την κατασκευή του έργου, ενώ **ουδεμία αναφορά γίνεται στις επιπτώσεις του έργου επί της πανίδας κατά την λειτουργία του έργου**, παρά το γεγονός ότι πλήθος ερευνών έχει καταλήξει στο συμπέρασμα ότι οι α/γ έχουν αρνητικές επιπτώσεις στα είδη πανίδας. Στις σελ. 233-234 της ΜΠΕ αναγράφονται απλώς οι επιπτώσεις του έργου μόνο σε σχέση με την κατασκευή του υπό κρίση έργου, κατά τα ακόλουθα:

«10.3.3 Πανίδα

Όπως εκτιμήθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, οι ενδεχόμενες επιπτώσεις στην πανίδα της περιοχής αφορούν κατά κύριο λόγο σε έμμεσες επιπτώσεις που σχετίζονται με την απώλεια ή υποβάθμιση των ενδιατημάτων τους, είτε σε οχλήσεις κυρίως λόγω του θορύβου και της ανθρώπινης παρουσίας που αναμένεται στην κατασκευή. Οι τελευταίες είναι αντιστρεπτές, αφού με το πέρας των κατασκευαστικών εργασιών τα είδη αναμένονται να επανέλθουν στους συνήθεις ημερήσιους και εποχικούς ρυθμούς τους. Στο πλαίσιο αυτό, εκτιμάται ότι τα γενικότερα μέτρα που προτείνονται στην παρούσα μελέτη για την προστασία της χλωρίδας, της βλάστησης-τύπων οικοτόπων, της ορνιθοπανίδας αλλά και μέτρα για την προστασία των υδάτων, την ορθή διαχείριση υγρών και στερεών αποβλήτων, την κίνηση των οχημάτων, τον θόρυβο κ.λπ. συμβάλλουν ουσιαστικά στον μετριασμό και την αντιμετώπιση ενδεχόμενων επιπτώσεων και στην πανίδα. Σε κάθε περίπτωση, προτείνονται και τα ακόλουθα μέτρα για την ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων στην πανίδα.

- Η κίνηση των οχημάτων στα τμήματα της δασικής οδοποιίας θα πρέπει να γίνεται με προσοχή (για τυχόν διελεύσεις ζώων) και με χαμηλές ταχύτητες (έως 30 km/h). Ο περιορισμός αυτός ισχύει τόσο για την φάση κατασκευής, όσο και για την φάση λειτουργίας που θα εκτελούνται οι εργασίες συντήρησης.

- Ο νυχτερινός φωτισμός σε τμήματα του έργου, πέραν των ανεμογεννητριών, των οικίσκων ελέγχου και του υποσταθμού, να ελαχιστοποιηθεί και να περιοριστεί στον απολύτως αναγκαίο για την ασφάλεια των εγκαταστάσεων και για την επισήμανση κινδύνων για την ασφάλεια του κοινού, ούτως ώστε να περιοριστούν τυχόν επιπτώσεις στην πανίδα και ορνιθοπανίδα της περιοχής.

- Οι εγκαταστάσεις του έργου να διατηρούνται συνεχώς καθαρές και απαλλαγμένες από απόβλητα και απορρίμματα που μπορεί να προσελκύσουν τα είδη πανίδας της περιοχής.

- Σε περίπτωση που ανευρεθεί στον χώρο της δραστηριότητας νεκρό ζώο ή τραυματισμένο, να ενημερωθούν οι αρμόδιες αρχές.

- Σε περίπτωση που χρησιμοποιηθούν σκευάσματα για την απομάκρυνση των τρωκτικών από τις εγκαταστάσεις του ΑΣΠΗΕ, τότε αυτά να μην είναι προσβάσιμα από είδη άγριας πανίδας/ορνιθοπανίδας, ώστε να αποφευχθούν ατυχήματα από δηλητηρίαση.»

Εντούτοις, στο σημείο αυτό αξίζει να επισημανθεί ότι αποκλειστικά και μόνο η διάνοιξη δρόμων είναι μία από τις σημαντικότερες πιέσεις/απειλές για την βιοποικιλότητα, ενώ με την υλοποίηση του έργου θα υπάρξει πηγή θορύβου και ανθρώπινης παρουσίας σε περιοχές που δεν είναι προσβάσιμες οδηγώντας σε αύξηση των επιπέδων θορύβου και προκαλώντας ηχορύπανση, η οποία αποτελεί και αυτή παράγοντα υποβάθμισης των οικοσυστημάτων. Περαιτέρω, στην ΜΠΕ δεν γίνεται μνεία στις αρνητικές επιπτώσεις στην πανίδα και ορνιθοπανίδα από τον θόρυβο που δημιουργείται από τις ανεμογεννήτριες, καθώς και από τον φωτισμό που φέρουν οι α/γ. Περαιτέρω, παρά τα όσα αβασίμως ισχυρίζεται ο μελετητής της ΜΠΕ, έρευνες έχουν αποδείξει τις αρνητικές επιπτώσεις των ΑΣΠΗΕ (εκτόπιση ειδών) στα διάφορα είδη πανίδας. Αναφέρεται ότι οι Łorucki et al. (2017) διαπίστωσαν ότι τόσο τα ζαρκάδια (*Capreolus capreolus*) όσο και οι λαγοί (*Lepus europaeus*) απέφυγαν το εσωτερικό του έργου αιολικής ενέργειας και ότι σημειώθηκε μείωση της συχνότητας χρήσης του οικοτόπου σε έκταση έως και 700 m. Για αυτά τα είδη, τα οποία βασίζονται στην ακοή τους για να εντοπίζουν τους θηρευτές, ο εν λόγω εκτοπισμός μπορεί να είναι αποτέλεσμα της μειωμένης ικανότητας τους να εντοπίζουν τους θηρευτές, ιδιαίτερα όπου η πίεση από τους θηρευτές είναι μεγάλη. Η αλεπού (*Vulpes vulpes*) επίσης παρατηρήθηκε ότι επισκεπτόταν λιγότερο συχνά το εσωτερικό έργο αιολικής ενέργειας, πιθανά ως αποτέλεσμα τόσο της μικρότερης διαθεσιμότητας θηραμάτων (λαγός) όσο και μειωμένης ικανότητας ακοής κατά το κυνήγι. Συνάγεται λοιπόν ότι δεν υφίστανται αποτελεσματικά μέτρα μετριασμού όσον αφορά την εκτόπιση των ειδών πανίδας, καθώς αυτά για διάφορους λόγους (π.χ. θόρυβος, μείωση της διαθεσιμότητας της τροφής κ.α.) φαίνεται να κινούνται σε απόσταση από τους ΑΣΠΗΕ. Το πρόβλημα εν ολίγοις λοιπόν είναι η κατασκευή του ΑΣΠΗΕ στο σύνολό του, καθώς επιπτώσεις αναμένονται και κατά τη φάση λειτουργίας του ΑΣΠΗΕ.

Σημειώνεται ότι στην περιοχή εγκατάστασης του έργου πιθανόν να απαντάται, όπως συνομολογεί και ο μελετητής της ΜΠΕ (σελ. 145 ΜΠΕ) αυστηρώς προστατευόμενα είδη πανίδας, όπως π.χ. ο λύκος (*canis lupus*). Επίσης, όπως προκύπτει από τον πίνακα που παρατίθεται στην σελίδα 145 της ΜΠΕ, στην περιοχή ενδέχεται να απαντάται και ο λύκος (*canis lupus*), είδος αυστηρά προστατευόμενο, για το οποίο λεκτέα τα εξής: Όσον αφορά την οικολογία του είδους, οι λύκοι στην Ελλάδα τρέφονται κυρίως από κτηνοτροφικά ζώα ελεύθερης βοσκής, πτώματα ζώων από σταυλισμένες κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις και άλλα μικρότερα θηλαστικά (Parageorgiou et al. 1994, Ηλιόπουλος 1999d, Migli et al. 2005, Ιλιόπουλος et al. 2009). Σε λίγες περιοχές με ικανοποιητική πυκνότητα άγριων σπληφόρων ζώων (αγριόχοιρος, ζαρκάδι) έχει παρατηρηθεί να τρέφονται περιστασιακά και με τα είδη αυτά (Migli et al. 2005). Το ενδιαίτημα του λύκου είναι ουσιαστικά αυτό της τροφής του (Boitani 2000, 2003). Απαντάται στην πεδινή, ημιορεινή και ορεινή ζώνη και όπου η διαθεσιμότητα τροφής είναι υψηλή και συνεχής σε ετήσια βάση (Ιλιόπουλος 2000). Εν προκειμένω, είναι σίγουρο ότι η διάνοιξη δρόμου που θα οδηγήσει στην εμφάνιση κυνηγετικής δραστηριότητας στην μη προσβάσιμη μέχρι σήμερα περιοχή χωροθέτησης του υπό κρίση α/π εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους για τον λύκο. Σύμφωνα με τον Ηλιόπουλο (Καλλιστώ),¹ οι πιέσεις που υφίσταται ο πληθυσμός του Λύκου στην Ελλάδα συνοψίζονται στα εξής: Ανθρωπογενής εσκεμμένη θνησιμότητα ατόμων λύκου - F03.02.03. trapping, poisoning, roaching: Αφορά τη θανάτωση ατόμων λύκου με κυριότερες αιτίες να αποτελούν: α) τη λαθροθηρία κατά τη διάρκεια της θήρας του αγριόχοιρου β) τη χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων, γ) τη θανάτωση κατά τη διάρκεια επίθεσης σε κτηνοτροφικά ζώα με τη χρήση όπλου ή με παγάνα, ενώ **σημαντική πίεση αποτελεί και η κατασκευή δρόμων, καθώς επέρχεται διάσπαση και κατάτμηση βιοτόπων** [«Διάσπαση και κατάτμηση βιοτόπων. (D01.02. Roads, motorways, J03.02. Anthropogenic reduction of habitat connectivity): Αναφέρεται ως απειλή η πολλαπλή κατάτμηση της κατανομής του είδους λόγω της

¹ Ηλιόπουλος Γιώργος, 2018. Η κατάσταση διατήρησης του λύκου στην Ελλάδα, ζητήματα σύγκρουσης και τρόποι αντιμετώπισης (Τεχνική αναφορά), σ.79. Καλλιστώ Π.Ο, DOI: 10.13140/RG.2.2.33594.21441/1.

κατασκευής με υψηλούς ρυθμούς γραμμικών υποδομών μεταφοράς ή μεγάλων τεχνητών λιμνών.».)] Επιπροσθέτως, τα ψυχρόβια κωνοφόρα δάση (ελάτη, μαύρη πεύκη κ.α.) συνιστούν κύριο ενδιαίτημα του λύκου, ενώ τα υπαλπικά και αλπικά λιβάδια συνιστούν δευτερογενές ενδιαίτημα. Κατά συνέπεια, με την κατασκευή του έργου και των συνοδών έργων είναι αυταπόδεικτο ότι θα επέλθει καταστροφή και κατάτμηση των ενδιαιτημάτων του είδους, κάτι που έρχεται σε αντίθεση με την υποχρέωση της Ελλάδας ως συμβαλλόμενο κράτος της Σύμβασης της Βέρνης να μην προβαίνει σε ενέργειες που οδηγούν στην καταστροφή των βιοτόπων του είδους. Επιπλέον, σημειώνεται ότι ο λύκος περιλαμβάνεται στο παράρτημα II των αυστηρά προστατευόμενων ειδών της Σύμβασης της Βέρνης, την οποία η Ελλάδα έχει επικυρώσει με το Ν.1335/83. **Σύμφωνα με την Σύμβαση της Βέρνης απαγορεύεται η σύλληψη, κατοχή και φόνος ατόμων του είδους, το εμπόριο του ζώου (νεκρού ή ζωντανού) ή τμημάτων αυτού και η υποβάθμιση ή καταστροφή των τόπων αναπαραγωγής του είδους.** Η σύμβαση υποχρεώνει τα συμβαλλόμενα κράτη να λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή/και διοικητικά μέτρα για την προστασία των βιοτόπων του είδους. Είναι λοιπόν αυταπόδεικτο ότι με την υλοποίηση του έργου θα επηρεαστεί ο πληθυσμός του είδους στην περιοχή εγκατάστασης του έργου, ενώ η Ελληνική Πολιτεία, αντί να προστατεύσει το φυσικό περιβάλλον, θεσπίζοντας μέτρα προστασίας, προβαίνει στην αθρόα αδειοδότηση των έργων ΑΠΕ και δη ΑΣΠΗΕ σε φυσικά αδιατάρακτες περιοχές, βάσει ενός «απαρχαιωμένου» Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου.

5. Δεν υπάρχει πρόβλεψη και συγκεκριμένη πρόταση για τον τρόπο και το κόστος σχετικά με την απεγκατάσταση του έργου όταν ολοκληρωθεί η ζωή του και σχετικά με την μετέπειτα αποκατάσταση της περιοχής, προκειμένου να επανέλθει το ανάγλυφο στην αρχική του μορφή.

6. Στο Παράρτημα 2 (Βασικές προδιαγραφές Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) έργων και δραστηριοτήτων Α' Κατηγορίας) της Υπουργικής Απόφασης οικ. 170225/2014 (ΦΕΚ 135/Β/27-1-2014) προβλέπονται μεταξύ άλλων τα εξής:

«4.4 Συσχέτιση του έργου με άλλα έργα

Αναφέρονται και συσχετίζονται με το εξεταζόμενο έργο ή δραστηριότητα παρόμοια ή άλλα έργα και δραστηριότητες (υφιστάμενα ή υπό κατασκευή) της περιοχής ως προς την συμπληρωματικότητα, την συμβατότητα ή μη, την σωρευτικότητα κ.λπ.».

Όπως είναι γνωστό, στο πλαίσιο των συνεργιστικών επιπτώσεων θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όλοι οι ΑΣΠΗΕ και τα λοιπά έργα ΑΠΕ που έχουν λάβει βεβαίωση παραγωγού-άδεια παραγωγής, ανεξαιρέτως εάν έχει εκδοθεί ΑΕΠΟ. **Ωστόσο, ο μελετητής της ΜΠΕ, επιδιώκοντας να υποεκτιμήσει τις συνεργιστικές – αθροιστικές επιπτώσεις λαμβάνει υπόψη μόνο τα έργα ΑΠΕ σε απόσταση έως 2 χλμ. από το εμβαδικό έργο (ΑΣΠΗΕ) και από τα γραμμικά έργα (τα συνοδά έργα δηλαδή) και όχι σε μεγαλύτερη ακτίνα ως όφειλε να κάνει (λαμβανομένου μεταξύ άλλων υπόψη ότι τα ανωτέρω αρπακτικά είδη π.χ. χρυσαετός, φιδαιτός κ.α. αποτελούν είδη με μεγάλο ζωτικό χώρο, και ενώ σε πλήθος άλλων ΜΠΕ στο πλαίσιο των συνεργιστικών επιπτώσεων λαμβάνονται υπόψη έργα ΑΠΕ σε απόσταση 10 χλμ τουλάχιστον από το εκάστοτε υπό κρίση έργο.** Συναφώς, στις σελ. 43-44 της ΜΠΕ αναφέρονται τα εξής: «Όσον αφορά σε λοιπά έργα ΑΠΕ διαφορετικής τεχνολογίας με Άδεια Παραγωγής ή Άδεια Εγκατάστασης ή Άδεια Λειτουργίας εντοπίζεται ένας προτεινόμενος Μικρός Υδροηλεκτρικός Σταθμός με Άδεια Παραγωγής πλησίον του οικισμού Κτίσματα, στο ρέμα Κουβαρά, ο οποίος απέχει περίπου 1 km από την υφιστάμενη οδό κατά μήκος του οδοστρώματος της οποίας θα οδεύει το υπόγειο δίκτυο μέσης τάσης και περίπου 9 km από το κυρίως έργο. Δεν καταγράφονται λοιπά έργα ΑΠΕ διαφορετικής τεχνολογίας (Φ/Β, Υβριδικοί Σταθμοί κ.λπ.) σε απόσταση έως 2 km από σημειακά και γραμμικά στοιχεία του υπό εξέταση έργου. Τέλος, σημειώνεται ότι δεν εντοπίζονται ούτε λοιπά έργα διαφορετικής φύσεως σε απόσταση έως 2 km από τα επιμέρους γραμμικά και σημειακά έργα του υπό εξέταση ΑΣΠΗΕ.».

Προς επίρρωση του ισχυρισμού πως θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και τα έργα που έχουν λάβει βεβαίωση παραγωγού-άδεια παραγωγής και όχι μόνο αυτά με ΑΕΠΟ, λεκτέα τα ακόλουθα. Σύμφωνα με τον ΟΦΥΠΕΚΑ,² «Ένας σημαντικός παράγοντας που θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά τη διαδικασία αδειοδότησης ενός ΑΣΠΗΕ είναι οι σωρευτικές-συνεργιστικές επιπτώσεις που θα έχει το προτεινόμενο έργο σε σχέση με παρόμοια έργα που είναι ήδη σε λειτουργία και άλλα που είναι επίσης στο στάδιο της αδειοδότησης και της αξιολόγησης. Σύμφωνα με το «Έγγραφο καθοδήγησης για τα έργα αιολικής ενέργειας και τη νομοθεσία της ΕΕ για την προστασία της φύσης» (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020) «η διάταξη περί συνδυαστικών επιπτώσεων αφορά τα σχέδια ή τα έργα που έχουν ολοκληρωθεί, έχουν εγκριθεί αλλά δεν έχουν ολοκληρωθεί ή έχουν προταθεί [...], δηλαδή σχέδια για τα οποία έχει υποβληθεί αίτηση για χορήγηση έγκρισης ή άδειας».

7. Μη αναφορά στις επιπτώσεις του έργου στα χειρόπτερα και έλλειψη κατάλληλων μέτρων μετριασμού των επιπτώσεων

Όπως προαναφέρθηκε, στην περιοχή του έργου ενδέχεται να απαντώνται είδη χειροπτέρων που προστατεύονται βάσει του Π.Δ. 67/81, ορισμένα δε εξ αυτών ανήκουν στο Παράρτημα II ή IV της Οδηγίας 92/43/ΕΚ (βλ. σελ. 16 επ. του παρόντος Δ11). Σημειώνεται δε ότι η χρήση των ανεμογεννητριών ως καταφύγια από τα χειρόπτερα έχει αναφερθεί στην Ευρώπη (Hensen, 2004) και υπάρχουν μέτρα άμβλυνσης των επιπτώσεων στα χειρόπτερα, π.χ. εγκατάσταση α/γ που δεν διαθέτουν σημεία τα οποία επιτρέπουν την χρήση τους από τα χειρόπτερα, ενώ τυχόν κοιλώματα ή διάκενα σε οποιοδήποτε σημείο των α/γ πρέπει να καταστούν μη προσβάσιμα. Παρά το γεγονός λοιπόν ότι στην περιοχή εγκατάστασης του έργου ενδέχεται να υπάρχουν είδη χειροπτέρων, ορισμένα εκ των οποίων και προστατευόμενα, όπως τα προαναφερθέντα, δεν γίνεται εκτίμηση των επιπτώσεων του έργου επί του πληθυσμού τους ούτε προτείνονται σχετικά μέτρα αντιμετώπισης των αρνητικών επιπτώσεων επί αυτών.

Συμπέρασμα

Από τα ανωτέρω συνάγεται με ιδιαίτερα πρόδηλο τρόπο ότι η ΜΠΕ εμφανίζει ουσιώδεις ελλείψεις με αποτέλεσμα να πρέπει να απορριφθεί, ενώ οι επιπτώσεις του έργου (ΑΣΠΗΕ) δεν εκτιμώνται αντικειμενικά, δεδομένης και της έλλειψης διενέργειας ΕΟΑ.

Υπογραφή

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΖΙΑΚΑΣ

² Βλ. Αρνητική Γνωμοδότηση ΟΦΥΠΕΚΑ επί του έργου με τίτλο: ««Συγκρότημα δύο αιολικών σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας συνολικής εγκαταστημένης ισχύος 6,6 MW και μέγιστης ισχύος παραγωγής 6,0MW, στις θέσεις «ΜΥΤΑΚΑΣ 1» και «ΜΥΤΑΚΑΣ 2», και συνοδά έργα βελτίωσης οδοποιίας πρόσβασης και ηλεκτρικής διασύνδεσης εντός των διοικητικών ορίων του Δήμου Αλεξανδρούπολης, Π.Ε. Έβρου, της εταιρείας «ΑΙΟΛΙΚΑ ΕΒΡΟΥ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ι.Κ.Ε.», 03/04/2023, σελ. 27.